

``OMAOHJAAJAN KAUTTA MÄ RAUHOITUIN``

Omaohjaajatyöskentelyn kehittäminen sijoituksen alkuvaiheessa lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa

Ilona Kivimäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015

Sosiaalialan koulutusohjelma,
Ylempi AMK
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Kivimäki, Ilona	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 06.05.2015
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi `OMAOHJAAJAN KAUTTA MÄ RAUHOITUIN` Omaohjaajatyöskentelyn kehittäminen sijoituksen alkuvaiheessa lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa.		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK, Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen, Ylempi AMK		
Työn ohjaaja(t) Moilanen Johanna; Suomi Asta		
Toimeksiantaja(t) Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää lastensuojeluyksikkö Pihakoivun omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Sijoituksen alkuvaihe on lapselle tai nuorelle ajankohta, jolloin he tarvitsevan parhaan mahdollisen tuen aikuisilta. Idea kehittämiseen syntyi tilanteista, jolloin yksikköön tulee uusi lapsi tai nuori.</p> <p>Teoriaosuudessa käsitellään kiintymyssuhdetta, lastensuojelua, sijaishuoltoa lasten ja nuorten osallistamista sekä omaohjaajatyöskentelyä. Opinnäytetyö tuo näkyväksi lastensuojelun perusteita, sijaishuollon toimintaa sijoituksen alkuvaiheessa sekä kiintymyssuhteen tarkastelua omaohjaajatyöskentelyn valossa. Opinnäytetyössä tuodaan esiin myös omaohjaajatyöskentelyä lastensuojeluyksikkö Pihakoivun arjessa.</p> <p>Haastattelussa haastattelin Pihakoivuun sijoitettuja nuoria joiden sijoitus oli kestänyt alle 6 kuukautta. Haastattelun menetelmänä käytin teemahaastattelua. Haastateltavilla nuorilla oli mahdollisuus kertoa omasta kokemuksestaan omaohjaajatyöskentelystä ja heillä oli mahdollisuus myös kertoa kehittämissuhteista. Koska haastateltavia nuoria ei ollut tarpeeksi tutkimusta ajatellen, työssä osallistettiin myös työyhteisöä eli ohjaajia. Kyselylomakkeen avulla myös ohjaajilla oli mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja kehittämissuhteensa omaohjaajatyöskentelystä Pihakoivussa.</p> <p>Opinnäytetyön lopputulos oli, että nuoret ja aikuiset olivat suurimmilta osin tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen omaohjaajatyöskentelyssä. Nuoret sekä ohjaajat toivoivat omaohjaajatyöskentelylle enemmän aikaa. Tutkimuksen tulosten pohjalta kehitettiin lastensuojeluyksikkö Pihakoivuun ohjeet työskennellä omaohjaajana sijoituksen alkuvaiheessa. Nuorten haastattelusta ja osallistamisesta nousi idea osallistamisen lisäämiseen lastensuojelun sijaishuollon arjessa. Näin lapset ja nuoret saisivat koko ajan enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa arkeensa lastensuojeluyksikössä</p>		
Avainsanat (asiasanat) Lastensuojelu, sijaishuolto, osallistaminen, kiintymyssuhde, omaohjaajatyöskentely, teemahaastattelu, kyselylomake		
Muut tiedot		

Description

Author(s) Kivimäki, Ilona	Type of publication Master's thesis	Date 06.05.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 57	Permission for web publica- tion: x
Title of publication 'IT WAS MY PERSONAL COUNCELLOR WHO MADE ME CALM DOWN' Developing personal counselling work at the early stage of a child's placement to the child welfare institution of Pihakoivu		
Degree programme Master's degree program in Social Studies, JAMK University of Applied Sciences		
Tutor(s) Moilanen, Johanna; Suomi, Asta		
Assigned by Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this study was to develop personal counselling work at the beginning of a child's placement in the Pihakoivu child welfare unit. It is important for a child to receive the best possible support from adults at the early days of a placement. The idea for the development came from situations when a new child or a teenager was placed in the institution.</p> <p>The theoretical part of the study deals with affection, child welfare, foster care, inclusion of children and youth and personal counselling work. The study showcases the basics of child welfare, the process of foster care at its early stages and affection in the light of personal counselling. The study also introduces personal counselling work in the everyday life of Pihakoivu.</p> <p>Adolescents who had been placed in Pihakoivu less than 6 months ago were interviewed for the study. The method used was a theme interview. The youth participating in the study had an opportunity to openly discuss their own experiences of personal counselling as well as to suggest improvements. Some of the counsellors of Pihakoivu also participated in the study because the number of adolescents in the unit was too low for the study. The employees were able to contribute by giving their opinions and development proposals concerning personal counselling at Pihakoivu by using a questionnaire.</p> <p>According to the results, both the youngsters and the counsellors were mostly satisfied with the current situation of personal counselling at Pihakoivu. Both parties also wished for more time for personal counselling. Based on the results of the study, guidelines for working as a personal counsellor for newly placed children were created for Pihakoivu. The interviews with the youth gave rise to the idea of involving them more in the everyday life so that they could have a greater influence on their day to day life in foster care.</p>		
Keywords/tags (subjects) Child welfare, foster care, inclusion, attachment, personal counselling work, theme interview, questionnaire		
Miscellaneous		

1 JOHDANTO.....	6
2 LASTENSUOJELU JA SIJAISHUOLTO	8
2.1 Lastensuojelu.....	8
2.2 Tukitoimet lastensuojelussa	9
2.3 Sijaishuolto.....	10
2.4 Lastensuojelun laitoshoido.....	11
2.5 Lapsen siirtyminen sijaishuoltoon.....	12
2.6 Lasten ja nuorten osallisuus ja sen edistäminen lastensuojelussa.....	13
3 OMAOHJAAJATYÖSKENTELY KIINTYMYSSUHDETEORIAN VALOSSA	15
3.1 Mitä omaohjaajatyöskentely tarkoittaa?	15
3.2 Kiintymyssuhdeteorian lähtökohdat.....	17
3.3 Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde	19
4 LASTENSUOJELUYKSIKKÖ PIHAKOIVU	20
4.1 Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun esittely.....	20
4.2 Omaohjaajatyöskentely Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa	21
4.3 Työmenetelmää kehittämässä	22
5. TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA	23
5.1 Haastattelu ja kysely laadullisen tutkimuksen menetelminä	23
5.2 Aineistonkeruu	26
5.3 Aineiston analysointi	30
5.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	31
5.5 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat.....	32
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET . KOHTI PAREMPAA OMAHOAJAJAMENETELMÄÄ	35
6.1 Sijoituksen alku	35
6.2 Omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa.....	36
6.3 Kehitettävää omaohjaajatyöskentelyssä sijoituksen alkuvaiheessa	38
6.4 ``Vaikka tuntuu vaikealta, asiat järjestyvät silti.``	39
6.5 Työyhteisön kehittämispäivät - uudet menetelmät omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa.....	40
7 YHTEENVETO JA POHDINTA	41
7.1 Yhteenveto	42
7.2 Pohdinta.....	45
LÄHTEET	48

LIITTEET õ

Liite 1 Huoltajan suostumusõ õ

Liite 2 Saateviesti nuorelleõ ..

Liite 3 Haastattelurunkoõ ..

Liite 4 Sijoittavan sosiaalityöntekijän suostumusõ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ

Liite 5 Saatekirje työyhteisölleõ õ ..õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ ..

Liite 6 Kyselylomake työyhteisölleõ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ

1 JOHDANTO

Miten minä voisin auttaa lastensuojelun piirissä olevia lapsia ja nuoria? Miten saisin heidän ääneensä kuuluville paremmin? Nämä kysymykset pyörivät mielessäni miettiessäni aihetta opinnäytetyölleni. Olen työskennellyt lastensuojelun sijaishuollossa 8 vuotta. Näistä 7 vuotta olen työskennellyt ohjaajana ja reilun vuoden verran olen työskennellyt yksikön johtajana ohjaajien esimiehenä. Työskentelyni lastensuojelussa on aina pohjautunut pyrkimykseen turvata arjen säännöllisyys, vahva omaohjaajatyöskentely sekä turvallisten aikuisten saatavuus lapsen arjessa. Siksi koenkin, että omaohjaajalla on tärkeä rooli sijoituksen aikana ja mahdollisesti myös sen jälkeen.

Viimeisen vuoden aikana, toimiessani yksikön johtajana, olen ollut mukana useassa lapsen tulovaiheessa. Nämä tilanteet ovat saaneet minua pohtimaan tulotilannetta sekä sijoituksen alkuvaihetta siltä näkökannalta, että se palvelisi mahdollisimman hyvin uudessa tilanteessa olevaa lasta tai nuorta sekä hänen perhettään. Haluan tuoda lasten mielipiteen esiin siinä, miten he kokevat omaohjaajan työskentelyn sijoituksen alkuvaiheessa.

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia ja kehittää oman työyksikköni Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Tavoitteena oli, että lasten ja nuorten näkemysten avulla omaohjaajatyöskentelyä lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa kyettäisiin kehittämään. Lasten ja nuorten lisäksi omaohjaajatyöskentelyä kehitettiin myös yhteistyössä työyhteisön kanssa. Valitsin tarkastelun kohteeksi erityisesti sijoituksen alkuvaiheen, sillä se on usein sijoituksen muistinpainuvin sekä mullistuttavin hetki.

Opinnäytetyössä teoreettisen viitekehyksen perustana toimii lastensuojelu, sijaishuolto, lasten ja nuorten osallistuminen, kiintymyssuhde sekä omaohjaajatyöskentely. Opinnäytetyö liittyi lastensuojeluyksikkö Pihakoivun kehittämistarpeeseen omaohjaajatyöskentelyssä. Oma haluni kehittää työtä, arjen turvallisuutta ja toimivuutta, herättivät ajatuksen lähteä kehittämään omaohjaajatyöskentelyä. Esimiehenä toimiessani haluan kannustaa ohjaajia tiiviiseen omaohjaajatyöskentelyyn joka parhaimmillaan tarjoaa lapselle tai nuorelle korjaavia kokemuksia sekä tarjoaa mahdollisesti lapselle tai nuorelle myös turvallisen kiintymyssuhteen.

Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu on Seinäjoen Ylistarossa toimiva itsenäinen ja yksityinen sijaishuoltopalveluiden tuottaja. Sijaishuoltopalvelut käsittävät neljä lastensuojeluyksikköä alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Samassa pihapiirissä sijaitsevat 4 erillistä uudisrakennusta mahdollistavat yksiköiden profiloitumisen erilaisiin tarpeisiin. (Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu 2014.)

Oman kokemukseni mukaan onnistunut alku sijoituksessa kantaa pitkälle ja jos omaohjaajasuhde saadaan onnistuneesti käyntiin heti sijoituksen alussa, luo se hyvät mahdollisuudet luottamuksellisen suhteen syntymiseen lapsen tai nuoren, perheen ja omaohjaajan välille. Lasten ja nuorten haastattelun lisäksi myös työyhteisö oli mukana omaohjaaja-menetelmää kehittämässä. Kehittämisestä keskusteltiin aluksi kehittämispäivässä työyhteisön kanssa, jolloin työyhteisöllä oli alustava mahdollisuus tuoda esille heidän näkökulmastaan tärkeitä asioita omaohjaajatyöskentelystä sijoituksen alkuvaiheessa. Tämän jälkeen työyhteisön jäsenet saivat mahdollisuuden kertoa ajatuksistaan myös kyselylomakkeen avulla jossa kysymykset olivat samoja teemoja käsitteleviä kuin nuorten haastatteluissa. Kokoavana tavoitteena oli kerätyn aineiston pohjalta kehittää työyhteisön pysyvään käyttöön uusi omaohjaaja-toiminnan malli.

Opinnäytetyö eteni niin, että kutsuin Pihakoivuun sijoitetuista lapsista ja nuorista haastateltavaksi heitä, joilla sijoitus oli kestänyt vasta vähän aikaa. Tämä mahdollisti sen, että nuoret muistivat sijoituksen alun paremmin ja näin saatiin haastatteluun luotettavia tuloksia. Tavoitteena oli lasten ja nuorten aktiivinen osallistuminen, jonka avulla he voivat olla mukana kehittämässä ja vaikuttamassa asioihin jotka heidän arkeaan sijaishuoltoyksikössä ohjaavat. Tavoitteena oli myös mahdollistaa työyhteisön osallistuminen kehittämiseen. Nuorten haastatteluissa sekä työyhteisölle suunnatussa kyselylomakkeessa kysymysten aihepiirit olivat samankaltaiset, joka auttoi kokoamaan yhteenvedon nuorten ja työyhteisön haastatteluista hyvän kokonaisuuden.

Nuorten haastatteluiden ja työyhteisölle lähetettyjen kyselylomakkeiden tarkoitus oli kartoittaa Pihakoivun omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa tällä hetkellä. Tavoite oli, että tulokset toimivat lähtökohtana ja perustana nuorten ja työyhteisön yhteiselle kehittämistyölle koskien omaohjaajatyötä sijoituksen alkuvaiheessa. Haastatteluiden ja kyselyjen jälkeen oli tavoitteena

järjestää koko työyhteisön yhteinen kehittämispäivä jolloin työyhteisö sai konkreettisesti osallistua omaohjaajamenetelmän kehittämiseen.

2 LASTENSUOJELU JA SIJAISHUOLTO

2.1 Lastensuojelu

Lastensuojelun perustavana ajatuksena on, että aikuinen reagoi havaitsemaansa lapsen kaltoin kohteluun. Tämä toimintavelvoite koskee suomalaisen lastensuojelulainsäädännön mukaan kaikkia aikuisia kaikissa yhteisöissä. Kunnat ovat lastensuojelulain mukaan velvollisia järjestämään lastensuojelupalveluita tarvetta vaativiksi. Kunnilla on velvollisuus huolehtia, että lastensuojelulakia voidaan kunnassa noudattaa. Monissa kunnissa onkin laadittu lapsipoliittinen ohjelma joka kartoittaa, missä kaikessa lapsen asema olisi huomiotava. (Forsberg & Linnas 2004 218.)

Kunnassa hyvin suunnitellut ja toteutetut peruspalvelut (peruskoulu, terveydenhuolto, päivähoito) vähentävät tarvetta lastensuojelulle. Onnistuneissa peruspalveluissa lapsen tuentarve huomataan ajoissa niin, että lasta ja hänen perhettään kyetään ohjaamaan ja motivoimaan oikeiden palveluiden piiriin. Viranomaisilla jotka työskentelevät peruspalveluissa, on ilmoitusvelvollisuus lapsen kaltoin kohtelusta lastensuojeluviranomaisille. (Forsberg & Linnas 2004, 218.)

Mcdonaldin (2002, 208) mukaan lastensuojelu on haasteellista ja lastensuojelu tarvitsee tehokasta lainsäädäntöä sekä tehokkaita menettelyjä. Rädyn (2012,8) mukaan lastensuojelun keskeisimpiä periaatteita ovat ne, että lastensuojelun on oltava tukemassa ja edistämässä lapsen turvallista kasvua ja kehitystä. Lastensuojelun tehtävä on tukea vanhempia ja muita jotka ovat vastuussa tai osallisena lapsen kasvussa ja kehityksessä. Tärkeä tehtävä lastensuojelulle on myös se, että kyettäisiin ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä myös se, että perheen ongelmiin kyettäisiin puuttumaan mahdollisimman varhain. Kun lastensuojelun tarvetta ja tuen muotoja arvioidaan, on lastensuojelun tärkeänä tehtävänä miettiä lasten etua.

Forsbergin ja Linnaksen (2004, 219) mukaan lastensuojelu voi olla vanhempien tukemista vanhemmuuteen, vanhemmuuden paikkaamista tai jopa sen korvaamista. Kunnissa lastensuojelu jaetaan avohuoltoon ja sijaishuoltoon. Tukitoimet toteutetaan kuntien rahoituksella.

2.2 Tukitoimet lastensuojelussa

Tavoitteena lastensuojelun avohuoltotyössä on tukea lasta ja perhettä selviytymään itsenäisesti. Lastensuojelulain mukaan avohuolto on aina ensisijainen toimenpide ja tukitoimi lastensuojelussa. Rätty (2012, 269) kertoo, että avohuoltoa järjestetään perheen tai lapsen avuksi, että he pystyisivät selvittämään ongelmansa. Avohuoltoa voidaan järjestää myös vanhemmuuden tukemiseksi. Samalla tilannetta seurataan tarkasti ja tavoitteiden toteutumista seurataan asiakassuunnitelman avulla. Lastensuojelulla on velvollisuus ryhtyä avohuollon tukitoimiin jos lapsi omalla käyttäytymisellä vaarantaa kehitystään ja terveyttään tai jos kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen kehitystä tai terveyttä.

Avohuoltotyössä perhettä tuetaan muutokseen ja kuntoutumiseen. Avohuolto on lapsen kasvun tukemista omassa kodissa ja sitä on kehitetty ja laajennettu ainakin isoissa kunnissa. Avohuollon toimenpiteenä lasta ja perhettä voidaan tukea järjestämällä lapselle tukihenkilö tai . perhe, loma- ja virkistystoimintaa, terapiapalveluita tai lasta voidaan tukea taloudellisesti erilaisissa hankinnoissa. Lapsi voidaan myös sijoittaa kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimin. (Forsberg & Linnas 2004, 230.)

Huostaanotto on yksi yhteiskunnan voimakkainta puuttumista lapsen ja perheen elämään. Huostaanotossa edellytyksenä on, että lapsen tilanne ja olosuhteet eivät ole parantuneet avohuollon tukitoimien avulla ja lapsen turvallista kasvua ja kehitystä ei voida taata. Kodin olosuhteiden puutteet ja huoli huolenpidosta arvioidaan aina yksilöllisesti. Huostaanoton edellytyksiä arvioitaessa lapsen kokonaistilanne on ratkaisevassa asemassa. (Forsberg & Linnas 2004, 230.) Huostaanotto on järjestettävä, jos lapsen huolenpidossa tai muissa kasvuolosuhteissa huomataan puutteita, jotka uhkaavat vaarantaa lapsen kehitystä tai terveyttä. Toisena kriteerinä lapsen huostaanotolle on se, jos lapsi omalla käyttäytymisellään uhkaa omaa kehitystään tai terveyttään. (Rätty

2012, 312.) Kun huostaanottoa ryhdytään valmistelemaan, on takana usein pitkä prosessi avohuollon tukitoimin. (Forsberg & Linnas 2004, 230.)

Kiireelliseen huostaanottoon turvaututaan tilanteessa jossa lapsi on välittömässä vaarassa ja tarvitsee nopeasti huostaanottoa ja sijaishuoltoa. Usein kyseessä on akuuttitilanne jolloin asiaa ei voida selvittää, vaan tilanne vaatii kiireellisen sijoituksen jonka aikana on aikaa selvittää lapsen ja perheen tilannetta. (Räty 2012, 298.)

2.3 Sijaishuolto

Sijaishuolto lapselle voidaan järjestää joko perhehoitona tai laitoshoidtona. Pyrkimyksenä on, että pienet lapset sijoitetaan perhehoitoon joka mahdollistaisi kodinomaisen ympäristön kasvaa ja kehittyä. Lasta sijoittaessa mietitään lapsen yksilölliset tarpeet ja lapsi voidaan sijoittaa lastenkotiin, perhekotiin, nuorisokotiin tai koulukotiin. Sosiaalityöntekijän tehtävä on arvioida lapsen tarve ja tilanne ja sen avulla päättää, millainen sijaishuoltopaikka vastaa lapsen tarpeita, on kehityksen ja kiintymyssuhteiden kannalta sopiva paikka. (Fosberg & Linnas 2004, 233.)

Lastensuojelulain mukaan on tärkeää, että sijaishuoltopaikka turvaa lapselle myönteisten ihmissuhteiden ylläpitämisen sekä säilyttämisen. Tämä ajatus tukee sitä, että lähtökohtaisesti sisarukset tulisi sijoittaa samaan sijaishuoltopaikkaan. Myös sijaishuoltopaikan sijainnilla on merkitystä myönteisten ihmissuhteiden ylläpitämistä ajatellen. Sijaishuollossa lähtökohtana on myös se, että lapsen ja vanhempien kanssa löydetään yhdessä työskennellen sellainen sijaishuoltomuoto sekä riittävät tukitoimet jotka turvaavat lapsen hoidon ja huollon tarpeen. (Räty 2012, 418.)

Yksityiset palveluntuottajat hoitivat vuonna 2007 jo 70% lastensuojelun sijaishuollon palveluista. Verrattuna vanhus-, päihde- ja psykiatrian laitospalveluihin, yksityisen sektorin osuus lastensuojelun sijaishuollossa on lisääntynyt nopeasti. (Heino 2013, 91.)

2.4 Lastensuojelun laitoshoido

Lain mukaan lastensuojelulaitoksia joissa voidaan järjestää lapsen laitoshoidoa, ovat nuorisokodit, lastenkodit sekä koulukodit. Näihin rinnastettavia yksiköitä, kuten vastaanottoyksiköitä pidetään myös lastensuojelulaitoksina. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2007.)

Kun yksityistä lastensuojelulaitosta perustaa, laajentaa tai toimintaa muuttaa, tulee siihen olla lupa aluehallintovirastosta. Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta asennetussa laissa säädetään toimiluvan myöntämisen edellytyksiä. Lapset jotka tarvitsevat erityisosaamista tai ovat vaikeahoitaisia, sijoitetaan laitoshuoltoon. Kun laitoshoido järjestetään hyvin, voidaan sitä usein pitää parhaana ratkaisuna silloin kun lapsen sijoitus on väliaikainen. Laitoshuoltoon sisältyy yleensä myös tiivis yhteistyö vanhempien kanssa. (Saastamoinen 2010, 10.)

Perustehtävät eroavat laitoksissa lasten erilaisuuden vuoksi. Eri laitoksiin sijoitetaan erilaisia lapsia joten laitosten toiminta määräytyy usein sen mukaan, minkälaisia lapsia on ja millä tavalla lapset ovat kehittyneet ja miten he käyttäytyvät. (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 64.)

Lastensuojelun laitoshoidossa perustehtävä on lastensuojelullinen ja laitoshoidoa ohjaavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset normit. Laitoshoidon tehtävän on suojella lasta ja turvata lapselle oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. (Laakso 2009, 39.) Lapsen arjen turvaaminen on tärkeä osa sijaishuoltoa. Useilla sijaishuoltoon saapuvilla lapsilla ei ole olemassa kokemusta turvallisuudesta ja he ovat kokeneet esimerkiksi huolenpidon laiminlyöntiä tai fyysisen väkivallan uhan. Tämän ohella sijaishuollon työskentelyssä vahvana elementtinä on arjen pyörittäminen jonka vastuu kuuluu aikuisille eikä lapsille. Aikuisen tehtävänä on huolehtia lapsen puhtaudesta, vaatetuksesta ja mahdollisuudesta käydä koulua ja nukkua rauhassa. (Mts.117.)

Laitoksessa yksi tärkeä perustehtävä on myös arviointi. Arviointia tapahtuu paljon ennen sijoittamista sosiaalityöntekijän toimesta. Sijoituksen alussa arvioidaan lapsen tilanne sosiaalityöntekijän, vanhempien ja sijaishuollon työnteki-

jöiden kesken ja arviointi jatkuu koko sijoituksen ajan. (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 65.)

2.5 Lapsen siirtyminen sijaishuoltopaikkaan

Valittaessa lapselle sijaishuoltopaikkaa, on kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin, hoidon jatkuvuuteen sekä läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen. Valintaa tehdessä on otettava huomioon myös huostaanoton tarkoitus ja tavoitteiden toteutuminen. Sijaishuoltopaikan on kyettävä vastaamaan lapsen tai nuoren huostaanottooperusteina ilmeneviin ongelmiin ja tarpeisiin. (Räty 2012, 410.)

Löydettyessä lapselle tai nuorelle hänen tarpeita vastaava sijaishuoltopaikka, tulee siirtyminen tehdä ja toteuttaa mahdollisimman rauhallisesti, suunnitelmallisesti ja niin, että lapsi ei järkyttyisi. Suunniteltaessa lapsen siirtymistä tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. Ellei kyseessä ole akuutti kriisitilanne, tulee lapsen siirtyminen tapahtua aina huolellisesti ja suunnitellusti. Siirtymistilanteessa on tärkeää, että lapsen kasvatuksesta ja hoidosta on sovittu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Usein sijoitus herättää voimakkaita tunteita ja siksi onkin tärkeää, että keskustelut ja päätökset voidaan tehdä yhteistyössä. (Saastamoinen 2010, 112.)

Kun siirtyminen sijaishuoltopaikkaan on suunniteltua, on vanhemmilla ja lapsella mahdollisuus käydä tutustumassa tulevaan sijaishuoltopaikkaan. Tarkoituksena tutustumisella on, että lapsi ja vanhemmat näkevät sijaishuoltopaikan kasvuolosuhteet ja henkilökunnan. Tämän lisäksi tutustuminen sijaishuoltopaikkaan antaa hyvän pohjan tulevalle yhteistyölle ja se varmistaa, että sijaishuoltopaikka on lapselle sopiva ja hänen tarpeitaan vastaava. Kun lapsi, vanhemmat ja sosiaalityöntekijä ovat käyneet tutustumassa sijaishuoltoyksikköön, tekevät he mahdollisuuksien mukaan päätöksen sijaishuoltopaikan valinnasta sekä aikataulun sijaishuoltopaikkaan siirtymisestä. (Saastamoinen 2010, 112.)

Lapsen siirtyessä sijaishuoltopaikkaan on hyvä ottaa huomioon, että hänet vastaanottavalla henkilöllä on tarpeeksi aikaa ottaa lapsi vastaan ja olla lapsen kanssa lapsen tullessa uuteen paikkaan. On tärkeää, että lapsi tuntee tulovaiheen turvalliseksi ja lapsi ja vanhemmat tuntevat olonsa tervetulleeksi sijaishuoltopaikkaan. Sijoituksen alkuvaiheessa on hyvä ohjata lasta tutustu-

maan paikan muihin lapsiin ja henkilökuntaan. Huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso, on hyvä käydä lapsen kanssa läpi sijoitukseen liittyviä asioita sekä sopia yhteiset pelisäännöt niin vanhempien kuin lapsen kanssa. Hyvällä ja tiiviillä yhteistyöllä varmistetaan se, että kaikki lapsen kanssa työskentelevät tahot työskentelevät kohti samaa tavoitteita, antaen lapselle ja vanhemmille samanlaista viestiä. Yhteinen näkemys lapsen hoidon toteuttamisesta ja sijoituksen tavoitteista, auttaa kaikkia osapuolia toimimaan samojen tavoitteiden eteen. (Saastamoinen 2010, 113.)

2.6 Lasten ja nuorten osallisuus ja sen edistäminen lastensuojelussa

Lastensuojelun moraalinen ja lakisääteinen velvollisuus on toimia niin, että se on lapsen edun mukaista. Kun puhutaan lapsen osallistumisesta, on kyse siitä, että annetaan lapselle mahdollisuus olla arvioimassa, määrittämässä ja toteuttamassa työtä jota hänen turvaamiseksi tehdään. Ihmisen identiteetin kannalta on tärkeää olla mukana itselle merkittävissä yhteisöissä ja asioissa vaikuttamassa. (Hotari, Oranen & Pösö 2013, 149.)

Lasten ja nuorten osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsella tai nuorella on mahdollisuus olla mukana arvioimassa, toteuttamassa ja mahdollistamassa hänen hyväksi tehtyä työtä. Osallisuudessa lapsella tai nuorella on myös mahdollisuus olla mukana asioiden käsittelyssä yhteisöissä jotka ovat lapselle tai nuorelle tärkeitä. Tämänkaltainen osallisuus on tärkeää ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. Osallisuuden kautta lapsi tai nuori oppii elämään ja olemaan yhdessä. Osallisuus koostuu siitä, että lapsella tai nuorella on oikeus saada tietoa niistä suunnitelmista, ratkaisuihin, päätöksistä sekä niiden perusteluista jotka häntä koskevat. Lapsella ja nuorella on myös oikeus kertoa mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. (Oranen 2013.)

Edellytyksenä lapsen tai nuoren osallisuuden toteutumiselle pidetään sitä, että työntekijöillä on valmiuksia tehdä yhteistyötä lasten ja nuorten kanssa, kuunnella heitä sekä ottaa lasten ja nuorten mielipiteet huomioon. Lastensuojelutyössä lapsi tai nuori on oikeutettu olemaan asianosainen kaikissa häntä koskevissa lastensuojeluasioissa. Lapsi on pidettävä ajan tasalla häntä koskevissa asioissa ja suunnitelmissa ja onkin työntekijän vastuulla, että lapsen tai

nuoren osallisuus toteutuu hänen ikätasonsa ja kehityksen mukaisesti. Usein lapsen tai nuoren ollessa mukana asianosaisena häntä koskevassa työskentelyssä, ovat vaikutukset yleensä välittömiä viranomaisten toimintaan ja näin ollen myös lapsen tai nuoren elämään. Lapsen tai nuoren osallisuudessa on tärkeää muistaa myös se, että kyse on kokonaisvaltaisesta prosessista eikä se tarkoita välttämättä sitä, että työntekijä kysyy lapselta tai nuorelta mielipidettä ja lapsi tai nuori sen ilmoittaa. (Oranen 2013.)

Lasten ja nuorten osallisuus ja sen vahvistaminen lastensuojelussa nähdään tärkeänä ja keskeisenä tavoitteena. Lasten ja nuorten osallisuus liittyy vahvasti lapsilähtöiseen työskentelyyn. Lapsilähtöinen työskentely tarkoittaa sitä, että lapsen tai nuoren kanssa tehtävä työskentely perustuu lapsen tai nuoren tarpeisiin ja lapsella tai nuorella on mahdollisuus olla aktiivinen osapuoli jolla on mahdollisuus vaikuttaa siihen mitä hänen elämässään tapahtuu. Kun kyseessä on ammattitaitoinen lastensuojelutyöntekijä, on hänellä kykyä antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuus osallistua ja kannustaa lasta tai nuorta tuomaan esiin omia mielipiteitään sekä käsityksiään. Kun puhutaan osallisuudesta omaan elämään, tarkoittaa se identiteettityötä jossa asiakas ja työntekijä toimivat tasavertaisina toimijoina. (Timonen-Kallio 2010, 6.)

Oranen (2013) toteaa, että lapsen oikeuksista ja osallisuudesta on säädetty myös lainsäädännössä. Kansainvälisessä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12. artiklassa korostaa, että lapsen tai nuoren osallisuus on yksi perusoikeus joka läpäisee viranomaistoiminnan. Myös Suomen perustuslaki painottaa sitä, että asianomaisilla on oikeus saada tietoa häneen liittyvistä asioista sekä kertoa niistä mielipiteensä eikä ikä ole este sulkea ketään tämän ulkopuolelle.

Keskeiseksi tavoitteeksi lastensuojelussa nähdään lapsen ja nuorten mielipiteen ilmaisun ja osallisuuden vahvistamisen. Tämän tavoitteen eteen on tehty työtä, mutta käytännön työssä tämä ajatus ei kuitenkaan aina toteudu. (Timonen-Kallio 2010, 6.) Yhtenä esimerkkinä lasten ja nuorten osallisuudesta voidaan esittää lapsiasiainvaltuutetun toimiston järjestämä Uskomme sinuun . Usko sinäkin . kiertue. Kiertue toteutettiin vuonna 2011 120 lastensuojelun asiakkaan parissa. Kiertueelta kerättiin lastensuojelun asiakkaana olevien nuorten kokemuksista suositukset lastensuojelun sijaishuollon kehittämiseksi.

Suosituksista syntyi Suojele unelmia, vaali toivoa . Nuorten suositukset lastensuojelun ja sijaishuollon laadun kehittämiseksi . teos. Teoksessa sijoitetut lapset ja nuoret saavat äänensä kuuluviin pääasiassa aikuisten luotettavuuteen, vuorovaikutuksiin, rangaistuksien oikeudenmukaisuuksiin ja lasten ja aikuisten välisiin kohtaamisiin liittyvissä asioissa. (Lapsiasianvaltuutettu 2012, 5.)

Toisena esimerkkinä mainitsen Pesäpuu ry:n lastensuojelu erityisosaamisen keskuksen kehittäneen selviytyjät - ryhmän joka työstää lastensuojelussa sekä sijaishuollossa esiin nousseita kysymyksiä joita lapset ja nuorten elämässään ja lastensuojelun piirissä kohtaavat. Ryhmän jäsenenä on lapsia ja nuoria joilla on monipuolisia ja toisistaan eroavia kokemuksia lastensuojelun sijaishuollosta. Lapset ja nuoret tuovat kehittämistyöhön viestejä omien kokemusten ja myös muiden nuorten kokemusten pohjalta. Selviytyjät- ryhmän työskentelystä on julkaistu 2011 Uskomme sinuun, usko sinäkin- raportti jossa esitellään 10 faktaa lasten ja nuorten suojelusta. (Lapsiasianvaltuutettu 2014.)

Tämän lisäksi lastensuojelun keskusliiton teettämässä Lapsen osallistumisen etiikka- Lapset ja nuoret palveluita kehittämässä - nimisessä julkaisussa esitellään 10 periaatetta lastensuojelun lasten ja nuorten osallisuudesta. (Palsanen & Hipp 2014.) Opinnäytetyössäni koen tärkeäksi antaa lapsille ja nuorille vaikutusmahdollisuuden omaohjaajatyöskentelyyn jota Pihakoivussa toteutetaan. Omaohjaajatyöskentely on kuitenkin iso osa lapsen tai nuoren arkea joten toivon, että lasten ja nuorten osallistumisen jälkeen Pihakoivussa on ennistä enemmän lapsilähtöinen omaohjaajamenetelmä.

3 OMAOHJAAJATYÖSKENTELY KIINTYMYSSUHDETEORIAN VALOSSA

3.1 Mitä omaohjaajatyöskentely tarkoittaa?

Omaohjaajalla on monta eri nimitystä. Lastensuojelussa puhutaan omahoitajasta, omaohjaajasta sekä oma-aikuisesta. Eri nimitykset osoittavat sen, että lastensuojelun sijaishuollon omaohjaajamenetelmissä on eroja niin keinojen, tavoitteiden, kuin järjestelyjenkin suhteen. (Kyrönseppä ym 1990, 7.) Käytän

opinnäytetyössäni nimitystä omaohjaaja joka on tuttu minulle Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun kulttuurista ja se tuntuu minulle luontevalta nimitykseltä.

Omaohjaajasuhde on lapsen tai nuoren tarpeet huomioon ottava suhde jota kutsutaan myös terapeutiksi ihmissuhteeksi. Lapselle tai nuorelle hoitavan aikuisen kanssa kehitetty vuorovaikutussuhde on myös tunne-elämän vauriota korjaava. Omaohjaajatyössä on tärkeää ottaa huomioon lapsen tai nuoren yksilöllisyys. (Kyrönseppä ym. 1990, 7.) Tähän lisää vielä Karppinen (2000, 16), että omaohjaajasuhde lähtee lapsen tarpeista ja on terapeutin hoitosuhde. Omaohjaajasuhteessa korostetaan vuorovaikutussuhteen korjaavaa merkitystä, on mahdollista että omaohjaajasuhteessa lapsi tai nuori ja aikuinen saavat sellaisen vuorovaikutuksen joka tarjoaa lapselle tai nuorelle korjaavan kokemuksen, korjaten lapsen tai nuoren perusluottamusta ympäristöä kohtaan. Onnistuneessa vuorovaikutussuhteessa omaohjaaja tarjoaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden löytää sellaisen ihmisen johon voi luottaa ja jonka voi kokea turvalliseksi.

Lastensuojelun sijaishuollossa omaohjaajamenetelmä koetaan yksilöllisenä hoito- ja kasvatustapahtumana. Menetelmällä tarkoitetaan myös valitun ja nimetyn ohjaajan sitoutumista lapsen tai nuoren pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen hoitamiseen ja kasvattamiseen. Menetelmänä omaohjaaja on vaativa työmuoto, aikuinen tarvitsee kestävyttä ja itseuria. Omalla toiminnalla ja käyttäytymisellään omaohjaaja edistää hoidollisen ilmapiirin syntymistä joka on luja mutta hyväntahtoinen. Ainoastaan suhteessa joka on pysyvä ja turvallinen on mahdollista kiinnittää huomiota lapsen tai nuoren yksilöllisiin tarpeisiin mutta myös vaillinaisuuksiin. Lapsi tai nuori voi omaohjaajasuhteessa kokea ja kokeilla erilaisten tunteiden johdattamaa käyttäytymistä ilman pelkoa että tulisi hylätyksi. (Karppinen 2000, 16.)

Sijaishuoltopaikkaan siirtyminen ja siellä asuminen antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden luoda uuden turvallisemman kiintymyssuhteen, kuin mihin hänellä on aiemmin ollut mahdollisuus. Usein lastensuojeluyksikköön tulevan lapsen tai nuoren tausta on hyvin rikkonainen - takana voi olla useita kiintymyssuhteiden katkeamisia. Kiintymyssuhdeteoria kertoo, että elämän ennakoitavuus sekä loogisuus ovat perusta turvalliseen kiintymyssuhteeseen. Joskus lapsilla ja nuorilla onkin ollut tilanne, että he ovat joutuneet huolehti-

maan itsestään ja jopa vielä vanhemmistaan. Näillä lapsilla ja nuorilla voi olla haasteita asettua sijaishuoltoyksikön turvallisten ja hoitavien aikuisten huolehdittavaksi. Tilanteen rauhoituttua on mahdollista, että lapsella tai nuorella alkaa raivon ja pettymyksen tunteet nousevat pintaan. Tässä kohtaa omaohjaajan rooli on tärkeä, sillä aikuiset ja varsinkin omaohjaaja joutuu tässä tilanteessa ottamaan vastaan lapsen tai nuoren tunteet ja toimimaan niiden säilyttäjinä. Omaohjaajan tehtävä on myös auttaa lasta tai nuorta niin, että lapsi tai nuori kykenee tunnistamaan tunteitaan ja tämän jälkeen hallitsemaan niitä. Aiemmin aikuisiin pettynyt, vihainen ja epäluuloinen lapsi tai nuori olettaa, että hänen raivoaan ei pysty kukaan aikuinen kestäämään vaan olettaa, että hän joutuu jälleen hylätyksi. Vasta silloin kun lapsi tai nuori kokee, että häntä ei tunteista huolimatta vihata, alkaa hän luottaa aikuisiin. (Sinkkonen 2010,10.)

Sinkkonen (2010,10) kertoo, että kun lapsella tai nuorella ovat tunteet mylleryksessä, ei hän itsekään aina tiedä miltä hänestä tuntuu ja mitä ne sisällä riehuvat tunteet ovat. Tässä kohtaa omaohjaajan tärkeä rooli on puhua lapsen tai nuoren kanssa sellaisista asioista joista ei yleensä puhuta ääneen ja niitä asioita pohdiskellaan ainoastaan omassa mielessä. Luottamussuhteen alkuvaiheessa lapsi tai nuori kykenee ottamaan tämänkaltaisia asioita hyvin vähän vastaan, ennen kuin voimistuneet tunteet keskeyttävät keskustelun ja lapsi tai nuori poistuu raivokkaasti paikalta. Luottamussuhteen syvennyttyä lapsi tai nuori alkaa sietää vaikeiden asioiden pohdiskelua pikkuhiljaa enemmän ja näin asioita päästään käsittelemään yhä enemmän sanallisesti.

3.2 Kiintymyssuhdeteorian lähtökohdat

Vanhemman ja lapsen välille kehittyvä suhde on vauvalle elintärkeä ja vuorovaikutussuhde on lapselle yksi elämän vaikuttavimmista kokemuksista. Lapselle vuorovaikutus vanhemman kanssa on elintärkeää sillä oppiakseen tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa, lapsi tarvitsee suhdetta vanhempansa. Eläminen ja oleminen lapsen kanssa ovat jatkuvaa vuorovaikutusta. Vuorovaikutussuhde rakentuu lapsen ja vanhemman välille koko ajan, kun vanhempi ihailee, tutkii ja rakastaa vauvaa. Kun vanhempi reagoi lapsen tunteisiin ja on läsnä, rakentaa hän samalla lapselle peruskokemusta hyvästä olost.

Vanhempi on ratkaisevalla tavalla vaikuttamassa lapsen kehitykseen tarjoamalla vauvalle hyvää oloa. (Salo & Tuomi 2008, 10.)

Salo & Tuomi (2008, 10) kertovat, että vuorovaikutus vauvan kanssa syntyy, kun vanhempi reagoi vauvan tunteisiin ja ymmärtää niitä. Päivittäisissä arjen tilanteissa syntyy vuorovaikutus lapsen kanssa. Kun kyseessä on hyvä suhde lapsen ja vanhemman välillä, lapsi kokee, että häntä rakastetaan, arvostetaan ja ihaillaan. Lapsen ensimmäisen vuoden aikana vuorovaikutus rakentuu pitkälti sanattomaan yhdessäoloon, sillä lapsi ei ymmärrä sanoja. Vanhemman vastatessa lapsen tunteisiin, kokee lapsi tulevansa ymmärretyksi ja rakastetuksi.

Psykiatri John Bowlby on kehittänyt teorian kiintymyssuhteesta ja kiintymyssuhteen kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä. Keskeisenä ajatuksessa kiintymyssuhdeteoriassa on se, että kiintymyssuhde voi kehittyä joko turvalliseksi tai turvattomaksi varhaislapsuuden aikana. Kiintymyssuhteen laadulla on merkittävä vaikutus kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Bowlbyn mukaan ne lapset jotka saavat mahdollisuuden rakentaa turvallisen kiintymyssuhteen hänestä huolehtivaan aikuiseen, kykenevät muodostamaan parempia kiintymyssuhteita myös ystäviinsä. Turvallisen kiintymyssuhteen omaavilla lapsilla on myös parempi itsetunto kuin turvattomilla lapsilla. (Rusasen 2011,27 mukaan.)

Teorian kiintymyssuhde pyrkii ymmärtämään ja kuvaamaan lapsen varhaisen ihmissuhteiden vaikutuksia kehitykseen myöhempänä. Kiintymyssuhdeteoria antaa kuvauksen ja ymmärtämistä ihmisen käyttäytymistä aina päiväkodin sekä koulun kaverisuhteista aina aikuisiän parisuhteeseen ja vanhemmuuteen asti. Kiintymyssuhdeteorian avulla voidaan tutkia ja ymmärtää sitä, miten lapsen varhaiset kokemukset vaikuttavat selviytymiseen myöhemmin elämässä, sekä sitä miten paljon kiintymyssuhteella on vaikutusta mahdollisiin psyykkisiin häiriöihin. (Sinkkonen & Kalland 2005, 6.)

Empiiristen havaintojen perusteella on tultu siihen tulokseen, että perustana hyvälle psyykkiselle kehitykselle on se, että pienellä lapsella tulee olla mahdollisuus rakentaa kiintymyssuhde muutamaaan turvalliseen henkilöön. Puolen vuoden iässä lapsella on havaittu kiintymyskäyttäytymistä, jolla lapsi etsii, yl-

läpittää ja säätelee läheisyyttä esimerkiksi takertumalla äitiin. (Rusanen 2011, 27.)

3.3 Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde

Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde vastuuttaa aikuista kiintymyssuhteen luomisesta ja siinä onnistumisesta. Tällä viitataan siihen, onko aikuinen oppinut tuntemaan lapsensa sekä sen kautta kyennyt vastaamaan lapsen hätään ja aloitteisiin. Turvallisessa kiintymyssuhteessa aikuinen on onnistunut tehtävässään, kun taas turvattomassa kiintymyssuhteessa on aikuinen epäonnistunut tehtävässä osittain tai kokonaan. (Rusanen 2011,58.) Kehitysedellytykset turvalliseen kiintymyssuhteeseen ovat olemassa, mikäli aikuinen johdonmukaisesti rauhoittelee lasta tilanteeseen sopivalla tavalla kun lapsi eri tavoin ilmaisee hätäänsä. Kiintymyssuhteen rakentuminen alkaa heti vauvasta riippuen siitä, onko vanhempi kykeneväinen luomaan lapsen kanssa vuorovaikutussuhteen joka antaa lapselle kokemuksen, että häntä rakastetaan. Kun lapsi on turvallisesti kiintynyt ja vuorovaikutussuhde vanhemman kanssa on turvallinen ja rakastava, on hänen helppo ottaa kontakti vanhempaan ja lapsi on kykeneväinen myös hakemaan hätätilanteessa apua turvalliselta aikuiselta. Saatuaan tarpeeksi tukea aikuiselta, lapsi on jälleen kykeneväinen palaamaan omiin leikkeihinsä. Lapsi käyttää vanhempaansa turvallisuutensa perustana, joka helpottaa lapsen kykyä tutkia ja oppia uusia asioita. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsen ja vanhemman vuorovaikutus tuottaa molemmille iloa. Tämän lisäksi lapsi kykenee tasapainoisempaan emotionaaliseen ilmaisuun verrattuna turvattomasti kiintyneisiin lapsiin. Turvallisesti kiintyneillä lapsilla on kyky monipuolisemmin ratkaista erilaisia konfliktitilanteita ja tällaisilla lapsilla esiintyy vähemmän aggressiivisuutta. Tämä merkitsee myös hyviä valmiuksia toimia samanikäisten lasten kanssa. (Mts,64.)

Rusanen (2011,59) kertoo, että turvaton kiintymyssuhde kehittyy vähitellen sen seurauksena, että aikuisen tapa reagoida lapsen hätään on epäjohdonmukainen. Jos aikuisen reagointi on jostain syystä epäsopevaa, etsii lapsi jonkin uuden tavan jolla saisi aikuista hoivaamaan edes vähän. Esimerkiksi jos aikuinen ei siedä lapsen kovaäänistä itkua tai vaatimuksia ja sen johdosta lapsi kohtaa toistuvasti aikuisen joka eleillään ja ilmeillään osoittaa välinpitämättömyyttä tai paheksuntaa. Tämän kaltaisissa tilanteissa lapsi muuttaa käyttäy-

tymistään ja näin ollen pyrkii vaikuttamaan aikuiseen vetäytymällä, passivoitumalla ja hoivaamalla itse itseään.

Lapset joilla on turvaton kiintymyssuhde, tarvitsisivat kipeästi korvaavia kokemuksia, turvallisia ja tukea antavia aikuisia ympärilleen. Näillä lapsilla käytös on ikäisistään poikkeavaa suuren takertuvuuden tai lukuisten käyttäytymisongelmien vuoksi. Näiden ongelmien takia lapset saattavat saada jopa vähemmän tukea kuin turvallisesti kiinnittyneet. Ongelmallisinta turvattomassa kiintymyssuhteessa yksikön ja yhteiskunnan osalta on se, että tällaiset lapset joutuvat kehittämään sellaisia selviytymiskeinoja turvattomuuden ja pelon lievittämiseksi, että ne heikentävät lapsen kykyä toimimaan sosiaalisissa tilanteissa. Usein tämänkaltaiset lapset ovat yksinäisiä ja he ovat kokeneet paljon pelkoa, mutta hätään ei ole vastattu. Aikuisen käyttäytymisen johdosta lapsi ei ole oppinut tunnistamaan pelkoaan. Tämän johdosta ainut keino selvitä pelottavasta tilanteesta on puolustaa itseään ja siksi nämä lapset ovat herkkiä reagoimaan konflikteissa aggressioilla. Kun lapsella ei ole kykyä tunnistaa hätää tai siihen liittyviä syy-seuraussuhteita, johtaa se helposti siihen, että lapsi ei välttämättä koe syyllisyyttä tilanteissa joissa joku kokee hätää. (Mts,71.)

Rusasen (2011, 73) mukaan erityisesti turvallisuudentunne varhaisessa iässä on erityisen tärkeää sosiaalisten taitojen opettelussa. Suhteutettuna sosiaaliin taitoihin, turvallisuuden tunne 2-3- vuotiaana on tärkeää, sillä siinä iässä lapsi muodostaa sisäisiä mielikuvia itsestään, hoivasta sekä sosiaalisista suhteista.

4 LASTENSUOJELUYKSIKKÖ PIHAKOIVU

4.1 Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun esittely

Seinäjoen Ylistarossa sijaitseva Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu on itsenäinen ja yksityinen lastensuojelupalvelujen tuottaja. Pihakoivussa arki ohjaa vahvasti toimintaa. Pihakoivussa palveluntarjonta on monipuolinen sijaishuollosta avohuollon palveluihin. Pihakoivussa tarjotaan turvallinen ja kodinomainen kasvua ja elinympäristö neljässä sijaishuoltoyksikössä huostaan otetuille tai avohuollon tukitoimin sijoitetuille lapsille.

Rakennukset joissa lastensuojeluyksiköt toimivat, on rakennettu lasten - ja nuorten tarpeita vastaaviksi. Erilliset rakennukset mahdollistavat sen, että yksiköiden profiloituminen monenlaisiin tarpeisiin on mahdollista. Jokaisessa neljässä yksikössä työskentelee oma henkilökunta. Henkilökuntaan kuuluu sosionomeja (amk), lähihoitajia sekä psykiatrisia sairaanhoitajia, kaikki sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisia. Jokaisessa yksikössä työskentelee myös yksikön johtaja/vastaava ohjaaja joka vastaa yksikön toiminnasta kokonaisuudessaan. (Pihakoivun sijaishuoltopalvelut 2014.)

4.2 Omaohjaajatyöskentely Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa

Pihakoivun yksiköissä harjoitetaan vahvaa omaohjaajatyöskentelyä. Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa kannustetaan ohjaajia vahvaan omaohjaajatyöskentelyyn yksikön esimiehen tukemana. Omaohjaaja valitaan lapselle jo ennen lapsen saapumista Pihakoivuun. Jos lapselle järjestetään tutustuminen Pihakoivuun, on mahdollisuuksien mukaan omaohjaaja paikalla heti tutustumisesta lähtien. Pyrkimyksenä on, että omaohjaaja olisi paikalla lapsen saapuessa Pihakoivuun. Tällöin on ajatuksena, että omaohjaaja on kykeneväinen antamaan lapselle tai nuorelle mahdollisimman paljon aikaa lapsen tulotilanteessa. Lapsen asetuttua taloon, käy omaohjaaja yhdessä lapsen tai nuoren kanssa läpi tulohaastattelulomakkeen. Ikä ja kehitys huomioon ottaen, lapsi tai nuori täyttää tulohaastattelulomakkeen joko itsenäisesti tai omaohjaajan avustuksella. Tulohaastattelulomakkeesta käy ilmi lapsen lähipiiri, lapsen tunteuksia sekä ajatuksia. Tulohaastattelulomakkeen avulla saadaan myös selville lapsen tai nuoren suhtautuminen itseensä, erilaisiin elämäntapoihin, perheeseen sekä arjen sujumiseen. Tulohaastattelulomake käydään aina läpi lapsen tai nuoren sekä omaohjaajan välillä. Tulohaastattelulomakkeessa olevat asiat ja ajatukset synnyttävät keskustelua omaohjaajan ja lapsen tai nuoren välille.

Tarkoituksena on, että omaohjaaja käy vuoropuhelua lapsen tai nuoren sekä vanhempien kanssa sijaishuoltoyksiköstä, yksikön arjesta ja toimintatavoista sekä henkilökunnasta. Jos lapselle tai nuorelle ja vanhemmille ei ole jostain syystä järjestetty tutustumista, on edellä mainittu vuoropuhelu erittäin tärkeää.

Omaohjaaja on mahdollisimman paljon läsnä sijoituksen aloittaneelle lapselle tai nuorelle. Omaohjaaja järjestää nuoren asioita ja toimii linkkinä kouluun,

terveydenhuoltoon ja perheeseen. Omaohjaaja on mukana lapsen tai nuoren asiakassuunnitelman tekemisessä ja on osana toteuttamassa suunnitelmassa tehtyjä tavoitteita. Omaohjaaja työskentelee sijaishuoltopaikassa lapsen arjen sujuvuuden, lapsen tai nuoren psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin eteen. Omaohjaaja luo keskusteluiden ja yhdessä vietetyn ajan avulla luottamussuhdetta lapseen tai nuoreen. (Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun käsikirja, 2014)

4.3 Työmenetelmää kehittämässä

Usein työelämän kehittäminen nähdään konkreettisena toimintana, jolla selkeästi tähdätään määritellyn tavoitteen saavuttamiseen. Kehittämällä pyritään toimintarakenteen tai toimintatavan kehittämiseen ja se voi suppeimmillaan suuntautua yhden työntekijän kehittämiseen. Kehittämällä voidaan tarkoittaa myös koko organisaation yhteisen toimintatavan selkeyttämistä. Erilaiset työprosessien mallinnukset ovat hyvä esimerkki toimintatapojen esimerkistä. Tavoite kehittämisessä on muutos jolla tavoitellaan tehokkaampaa tai parempaa toimintatapaa kuin aikaisemmat menetelmät. Keskeisenä käsitteenä kehittämisessä on tavoitteellisuus. Lähtökohtana kehittämiselle voi olla nykyisen toiminnan tai tilanteen ongelmat tai vaihtoehtoisesti ajatus jostain uudesta. Suunta muutoksessa on kohti tulevaa jolloin asiantilat voivat muuttua rakenteellisesti, laadullisesti tai määrällisesti ja kehittämisen kohde voi vaihdella työyhteisöistä yksittäisiin työntekijöihin, toimintaprosesseihin sekä konkreettisiin tuotteisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 15-16.)

Kehittämistyö nähdään toimintana jonka tavoitteena on luoda uusia palveluja tai menetelmiä tutkimuksen avulla. Synonyyminä kehittämistyölle voidaan käyttää kehittämistoimintaa, joka tavoittelee esimerkiksi olemassa olevien menetelmien parantamiseen. Kehittyminen on prosessi ja tulos sekä yleensä kehittämisellä tarkoitetaan muutosta parempaan. Mahdollista kehittyminen on myös ilman tutkimusta mutta parhaimmillaan ne toimivat yhdessä koska tutkimus voi tarjota hyviä perusteita uudelle toiminnalle ja näin onnistumisen mahdollisuudet usein paranevat. (Heikkilä ym. 2008, 21.)

Seppänen-Järvelä & Vataja (2009, 13) puhuvat työyhteisölähtöisestä prosessikehittämisestä joka perustuu työyhteisössä ja työssä haasteisiin ja tarpeisiin jotka ovat tunnistettuja. Työyhteisölähtöinen prosessikehittäminen on työtoiminnan kehittämistä visioiden ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Taustaoletuk-

senä työyhteisölähtöiselle prosessikehittämiselle on se, että työyhteisö kokonaisuudessaan on kehittämisen subjekti ja kehittämisessä suuntaudutaan työyhteisön ja työn kehittämiseen. Työyhteisölähtöistä prosessikehittämistä voidaan kuvaila niin, että se on viitekehys käytännön työmenetelmien kehittämisen kautta tapahtuvaan asiakaspalvelun laadun parantamiseen. Kertaluontoisten parannuksien sekä välittömien parannusten lisäksi siinä on pyrkimys pitkäjänteisiin parannuksiin osana toimintaympäristöä. Ennen kaikkea työyhteisölähtöinen prosessikehittäminen on keino ylläpitää työyhteisön toimintakykyä sekä vahvistaa sitä. Hyvä toimintakyky työyhteisöllä on vahvuutta jokapäiväisissä perustehtävissä.

Itse koen, että työyhteisössämme on niin vahvaa kokemusta omaohjaajatyöskentelystä, että ehdottomasti halusin kehittämiseen myös henkilöstön mielipiteitä, toiveita sekä kokemuksia. Kehittäminen otettiin puheeksi lokakuussa 2014 olevassa koko työyhteisöä koskevassa kehittämispäivässä. Kerroin työyhteisölle opinnäytetyöstäni ja sen sisällöstä sekä tavoitteista. Kertomukseni jälkeen työyhteisöt jaettiin ryhmiin. Ryhmät muodostuivat yksiköittäin ja ryhmiä tuli 4. Jokainen ryhmä sai tehtäväkseen miettiä ja kirjata ylös, että mikä on heidän näkemys työntekijän roolista omaohjaajasuhteen alkuvaiheessa. Kehittämispäivän jälkeen työyhteisöllä oli mahdollisuus osallistua kyselytutkimukseen jossa käsiteltiin aihetta omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa vielä tarkemmin. Työyhteisön ajatusten, nuorten haastatteluiden sekä työyhteisölle järjestetyn kyselytutkimusten avulla kerätyn materiaalin pohjalta kokosimme tammikuussa 2015 työyhteisön kanssa yhdessä uusi toimintamalli Pihakoivun omaohjaajatyöskentelyyn. Työskentelyä esittelen tarkemmin luvussa 5.

5. TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTOIMINTA

5.1 Haastattelu ja kysely laadullisen tutkimuksen menetelminä

Omaohjaajatyöskentelyn tilannetta Pihakoivussa lähdin ratkaisemaan kvalitatiiviseen tutkimukseen pohjautuen teemahaastattelujen, työyhteisökyselyn sekä työyhteisön kanssa käytyjen kehittämiskeskustelujen avulla. Haastattelin lapsia ja nuoria keskustelun ja haastattelurungon pohjalta ja nauhoitin haastat-

telut. Työyhteisön jäsenille lähetin sähköisesti kyselylomakkeet, joka heidän oli mahdollista palauttaa anonymisti erilliseen palautuskuoreen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedonkeruun menetelmänä, tieto kerätään todellisissa tilanteissa. Haastateltavien kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä sattumanvaraisesti. Kvalitatiivinen tutkimus suosii myös menetelmiä joissa tutkittavien ääni pääsee esille, niin kuin esimerkiksi teemahaastattelussa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma muokautuu tutkimuksen edetessä ja olosuhteiden mukaan. Kvalitatiivinen tutkimus toteutetaan joustavasti. (Hirsjärvi ym. 2007, 156.)

Koska tutkimuskohteena olivat lasten ja nuorten usein tunnepitoiset kokemukset koen, että sopivin tapa selvittää niitä on kvalitatiivinen tutkimus. Tukena tälle ajatukselle oli myös se, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko oli valittu tarkoituksenmukaisesti eikä sattumalta ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihmistä suositaan tiedon keruun menetelmänä. (Hirsjärvi ym. 1997, 165.)

Tutkimusmenetelmänä nuorten haastatteluissa käytin teemahaastattelua. Eskola ja Vastamäki (2010, 26) kertovat, että teemahaastattelun ideana on kerätä tietoa keskustelun avulla. Keskustelu tapahtuu haastattelijan ehdoilla ja pyrkimys on, että haastattelija kerää vuorovaikutuksen avulla tietoa haastattelavalta.

Koska tavoite oli kehittää Lastensuojeluyksikkö Pihakoivun omaohjaajamenetelmää sijoituksen alkuvaiheessa, kutsuin haastatteluun lapsia ja nuoria jotka ovat sijoitettuna Lastensuojeluyksikkö Pihakoivuun. Tärkeänä pidin, että haastateltavien sijoitus Pihakoivussa oli kestänyt enintään puoli vuotta. Tämä siksi, että lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisimman hyvä muistikuva sijoituksen alkuvaiheesta Pihakoivussa ja siitä, miten omaohjaajan ja muiden aikuisten työ lähti käyntiin lapsen tai nuoren näkökulmasta. Tähän ryhmään kuuluvia lapsia tai nuoria oli opinnäytetyön aloitusvaiheessa Pihakoivuun sijoitettuna kuusi.

Työyhteisön kanssa lähdin puolestaan työskentelemään kyselylomakkeen avulla. Hirsjärvi ym. (2007, 188) kertovat, että tutkimuksessa yksi tapa kerätä tietoa on kysely. Kvalitatiivisessa tutkimuskyselyssä etuna on se, että sen avulla voidaan kerätä tietoa laajalta alueelta. Kyselytutkimus säästää tutkijan aikaa ja on näin menetelmänä tehokas. Tärkeää kyselytutkimuksessa on ky-

selylomakkeen hyvä suunnittelu jonka avulla aineisto voidaan analysoida melko nopeasti.

Edellä mainitut piirteet kyselylomakkeesta sopivat tutkimukseeni sillä tilanne nuorten haastatteluiden kanssa muuttui yllättäen. Suunnitelluista haastatteluiluista toteutui ainoastaan kolme ja siten alkuperäistä aineistonkeruusuunnitelmaa piti tarkistaa. Vaikka aikataulu olikin nopea, suunnittelin lomakkeen tarkasti niin, että nuorten kysymykset haastattelussa ja työyhteisön kysymykset kyselylomakkeessa kohtaavat. Nuorten ja työyhteisön vastauksia analysoimalla aineistosta sai koottua hyvän kokonaisuuden. Opinnäytetyöni on siis enemmän kehittämistoimintaa kuin perinteistä tutkimusta. Toikko & Rantanen (2009, 113) kertovat, että kehittämistoiminnassa pyritään tiedontuotantoon, mutta olennaisesti tiedon merkitys poikkeaa siitä, minkälaista se on perustutkimuksessa. Luonteeltaan kehittämisprosessin aikana kehitetty tieto on luonteeltaan käytännöllistä ja tiedon tehtävänä on tukea kehittämistä.

Nuorten haastatteluiden sekä työyhteisön kyselylomakkeiden tulosten pohjalta kehitettiin omaohjaajatyöskentelyä yhdessä työyhteisön kanssa kehittämispäivillä tammikuussa 2015. Kehittämispäivillä oli koolla koko työyhteisö, vakituiset ja määräaikaisella työsopimuksella työskentelevät ohjaajat. Kehittämispäivillä keskusteltiin omaohjaajatyöskentelystä sekä sen kehittämisestä. Esittelin työyhteisölle tarkasti omaa opinnäytetyötäni, sen tavoitteita sekä kehittämissuunnitelmaa. Työyhteisölle kerroin nuorten kanssa käydyistä haastatteluista ja sieltä nousseista ajatuksista. Aiheista keskusteltiin ja siinä samalla peilattiin nuorilta saamia vastauksia myös ohjaajien antamiin vastauksiin.

Työyhteisö oli hyvin mukana keskusteluissa sekä kehittämisessä. Omaohjaajatyöskentely oli kaikille paikalla oleville ohjaajille tuttua joten myös ajatuksia syntyi. Keskusteluiden ja pohdintojen sekä nuorten haastatteluiden ja työyhteisölle ohjattujen kyselylomakkeiden pohjalta laadimme Pihakoivuun toimintamallin. Toimintamalli tulee käyttöön jokaiseen Pihakoivun yksikköön. Näin omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa on yhdenmukaista ja toimivaa. Opinnäytetyöprosessissani sekä kehittämistyön kannalta katsottuna työyhteisön kehittämispäivät nousivat tärkeään asemaan. Työyhteisö pääsi vaikuttamaan asioihin joihin jo nuoret olivat haastatteluiden pohjalta päässeet vaikuttamaan antamalla kehittämisideoita (omaohjaajan kanssa vietettävä ai-

ka) sijoituksen alkuvaiheessa tapahtuvaan omaohjaajatyöskentelyyn. Pyrkimyksenä oli myös se, että työyhteisölle jää kokemus yhtenäisyydestä sekä työn arvostamisesta ja mielipiteiden kuuntelemisesta. Koen esimiehenä tärkeäksi sen, että kehittäminen tapahtuu mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä eikä niin, että esimiehet sanelevat kehittämisideat ylhäältä käsin.

5.2 Aineistonkeruu

Haastatteluita lähdin valmistelemaan siten, että ensimmäisenä olin yhteydessä lapsen tai nuoren sijoittavaan sosiaalityöntekijään. Lähetin sosiaalityöntekijöille tutkimuksesta ja haastatteluista kertovan sähköpostin. Liitteeksi sähköpostiin laitoin sijoittavan sosiaalityöntekijän suostumus-lomakkeen (Liite 4) jonka he palauttivat minulle allekirjoitettuna. Kaksi eri kaupungeista tulevaa sijoittavaa sosiaalityöntekijää suostui tutkimukseen ja palautti minulle suostumuslomakkeen postitse. Kolmannen kaupungin josta tuli neljä (4) haastateltavaa, sosiaalityöntekijät pyysivät ensin apulaiskaupunginjohtajalta kirjallisen luvan haastatteluihin. Kirjallinen lupa lähetettiin minulle sähköpostilla sekä postitse. Apulaiskaupunginjohtajan luvan jälkeen sain myös sijoittavilta sosiaalityöntekijöiltä kirjallisen luvan haastatella heidän sijoittamiaan lapsia tai nuoria.

Sosiaalityöntekijöiden luvan jälkeen olin yhteydessä lapsen tai nuoren vanhempiin. Soitin heille ja esittelin asiani asiallisesti. Puhelimessa käydyssä keskustelussa kerroin, että lähetän heille paperiversiona huoltajan suostumuslomakkeen, (Liite 1) että heillä oli mahdollisuus tutustua asiaan vielä kirjallisenä. Kuoreen laitoin mukaan postimerkillä varustetun kuoren jolla heillä on mahdollisuus palauttaa lomake minulle allekirjoitettuna. Vaikka ajatuksena oli haastatella kuutta (6) nuorta, luvat kysyin viiden lapsen tai nuoren vanhemmilta. Yhden nuoren poisjääminen haastatteluista johtui nuoren henkilökohtaisista syistä. Vanhemmat olivat suostuvaisia huollettaviensa haastatteluihin, kunhan vain kerroin vanhemmille tarkasti esimerkiksi siitä, että tunnistettavia tietoja lapsesta, nuoresta tai perheestä ei tule opinnäytetyössä näkymään.

Kun sain luvan sekä sijoittavalta sosiaalityöntekijältä sekä vanhemmilta, järjestin alkukeskustelun asiasta nuorten kanssa, jokaisen kanssa yksitellen. Keskustelin viiden nuoren kanssa, kerroin tarkasti minkälaista opinnäytetyötä olen tekemässä ja mihin tarvitsin heidän panostaan. Alkukeskustelussa kävimme

läpi saatekirjeen (Liite 2) jonka olin nuorille valmistanut ja jonka avulla nuorten oli helppo sisäistää haastatteluiden tarkoitus ja se, että mitä se heidän kohdalla tarkoittaa. Tärkeää nuorille oli kuulla se, että toimin haastatteluissa haastattelijana enkä yksikön johtajana. Korostin nuorille paljon sitä, että on tärkeää, että heidän antamat vastaukset ovat rehellisiä eivätkä vastaukset vaikuta millään lailla heidän arkeensa lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa.

Tämän lisäksi alkukeskusteluissa käytiin läpi teemahaastattelun runkoa (Liite 3) jonka avulla nuorilla oli mahdollisuus tutustua kysymyksiin etukäteen. Alkukeskustelun alussa nuoret olivat hieman hämillään haastattelusta ja varsinkin kysymyksistä. Keskusteluissa kävimme läpi jokaisen kysymyksen erikseen. Nuoret epäilivät, että heillä ei ole ``oikeita`` vastauksia kysymyksiin. Nuorten kanssa käytiin läpi ajatus, että kysymyksiin ei ole olemassa väärää vastauksia vaan tärkeintä on se, että nuoret tuovat haastatteluissa esiin sen kuinka he ovat asiat kokeneet. Alkukeskustelujen jälkeen neljä (4) nuorta oli edelleen innokkaita lähtemään mukaan tutkimukseen. Yksi nuori koki, että hänellä ei ole aiheeseen mitään sanottavaa, eikä kannustamisenkaan jälkeen ollut halukas osallistumaan haastatteluun. Neljän nuoren kanssa sovimme haastatteluajan tuleville päiville. Sovituista haastatteluista peruuntui vielä yhden nuoren haastattelu. Kehotin nuoria siihen, että tutustuisivat kysymyksiin vielä itseksseen, omassa rauhassa. Nuorille painotettiin myös, että heillä on mahdollisuus kirjoittaa vastauksia ylös, jos kokevat sen helpottavan jännittävää haastattelu-tilannetta. Tärkeänä tietona oli tuoda nuorille myös esiin, että osallistuminen haastatteluihin oli vapaaehtoista ja haastattelu oli mahdollista perua milloin vaan.

Alasuutari (2005, 47) toteaa, että lapselle ja nuorelle tärkeää on riittävä tieto haastattelusta ja tutkimuksesta. Lapsella ja nuorella saattaa olla oma odotus siitä mitä haastatteluun osallistumisesta seuraa ja minkälaisesta tilanteesta on kyse. Tämän vuoksi koin tärkeäksi keskustella avoimesti lasten ja nuorten kanssa ennen haastattelua avoimesti ja mahdollisimman kattavasti. Tavoitteena oli, että lapsille ja nuorille jäisi tulevasta haastattelusta turvallinen ja selkeä kuva. Tavoite toteutuikin, sillä haastatteluun osallistuvat nuoret jäivät keskustelujen jälkeen innokkaana ja luottavaisena odottamaan haastatteluja.

Koen, että avoimet vastausvaihtoehdot olivat hyviä kun haastateltavana olivat lapset tai nuoret. Näin ollen lapset ja nuoret saivat hyvän mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan avoimesti ja omin sanoin. Tein haastatteluja varten haastattelurungon (Liite 3) jonka avulla haastattelua vietiin eteenpäin. Kysymykset esitettiin haastattelutilanteessa teemoittain.

Ensimmäisessä teemassa käytiin läpi nuoren saapumista Pihakoivuun sekä sitä, miten aikuiset ottivat nuoren vastaan tämän saapuessa Pihakoivuun. Toisena teemana oli omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa, jossa lapsi tai nuori sai mahdollisuuden kertoa, että miten omaohjaajatyöskentely lähti käyntiin ja miten omaohjaaja oli lapsen tai nuoren tukena. Kolmantena teemana haastattelussa oli sijoituksen alkuvaiheen omaohjaajatyöskentelyn kehittäminen. Lapsi tai nuori sai mahdollisuuden kertoa ajatuksia siitä, miten omaohjaajatyöskentelyä voisi kehittää. Viimeisenä teemana haastattelussa oli tulevaisuus, jossa haastoin lapsia ja nuoria miettimään, että minkälaisia terveisiä he kertoisivat oman kokemuksen pohjalta sille nuorelle, joka on juuri saapunut Pihakoivuun ja jonka omaohjaajatyöskentely on juuri alkamassa.

Toteutuneet haastattelut sujuivat hyvin ja ne toteutettiin lastensuojeluyksikkö Pihakoivun neuvottelutiloissa. Eskola ja Vastamäki (2010,29) korostavatkin, että haastattelupaikan tulisi olla mahdollisimman rauhallinen ja ilman muita virikkeitä oleva rauhallinen tila. Valitsinkin neuvotteluhuoneen haastattelupaikaksi siksi, että se oli rauhallinen tila mutta silti paikka oli tuttu ja turvallinen. Nuoria tilanne hieman jännitti, mutta rennolla ja mukavalla keskustelulla ennen haastattelua, jännitys antoi hieman periksi. Myös haastattelun jälkeen vaihdimme vielä kuulumisia ja nuoret kertoivat, että haastattelusta jäi hyvä mieli. Haastatteluiden jälkeen litteroin haastattelut tekstimuotoon. Litteroitua tekstiä nuorten haastatteluista syntyi kolme (3) sivua.

Työyhteisön menetelmien kehittäminen on prosessina sosiaalinen. Prosessi edellyttää aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta ihmisiltä. Nykyään kehittämistoiminnassa puhutaankin paljon osallistavasta kehittämistoiminnasta. Sekä työntekijöiden ja asiakkaiden osallistumisesta on monenlaista hyötyä kehittämistoiminnassa. On tärkeää, että kehittäjät osallistuvat käytännön töihin ja näin ollen myös käytännön tekijät osallistuvat kehittämiseen. On myös eduksi, jos käyttäjät ja toimivat ovat kykeneväisiä osallistumaan toimintaan

oman kokemuksen, näkemyksen tai henkilökohtaisen ajatuksen perusteella. (Toikko & Rantanen 2009, 90-99.)

Työyhteisön osuutta tutkimukseen lisäsin kyselylomakkeella jonka avulla heillä oli mahdollisuus vastata samankaltaisiin kysymyksiin kuin nuorilla (Liite 6).

Kyselyn muotoja on erilaisia ja itse valitsin sähköpostilla toimitetun kyselyn jossa lomake lähetetään tutkittavalle ja he itse palauttavat sen. Etuna tässä on menettelyn vaivaton aineiston kerääminen sekä nopeus. Kyselytutkimuksissa myös kysymyksiä voidaan asetella monella tavalla. Tutkimukseeni parhaaksi tavaksi nousivat avoimet kysymykset siksi, että samankaltaisuus nuorten kysymyksien kanssa säilyisi. Avoimille kysymyksille ominaista on, että siinä esitetään vain kysymys ja vastausta varten jätetään tyhjä tila. (Hirsjärvi ym. 2007, 193) Avointen kysymysten käyttäminen perustellaan usein sillä, että se antaa vastaajalle mahdollisuuden kertoa asioita mitä todella on mielessä eivätkä monivalintakysymykset ohjaa vastauksia. Muita etuja avoimissa kysymyksissä ovat mm. se, että vastaaja saa ilmaista asioita omin sanoin eikä tutkimus ehdota valmiita vastauksia. Kun kyselylomaketta laatii, on hyvä ottaa huomioon seuraavia asioita: Kyselylomakkeissa tärkeitä on selvyys, tarkoittaen, että kysymysten tulisi olla sellaisia jotka merkitsevät kaikille vastaajille samaa. Kysymyksissä olisi hyvä ottaa huomioon myös se, että niissä olisi mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa ja kysymykset olisivat ennemmin lyhyitä kuin pitkiä. Lyhyitä kysymyksiä on helpompi ymmärtää kuin pitkiä. Kyselytutkimuksessa on hyvä välttää myös kysymyksiä joihin sisältyy kaksoismerkityksiä, sillä vastaajan on vaikea antaa kahteen erilaiseen ainoastaan yksi vastaus. Tärkeää kyselylomakkeessa on myös miettiä kysymysten määrää sekä järjestystä. Vastaamista helpottaa se, että helpommat ja yleisimmät kysymykset ovat lomakkeen alussa ja vaikeimmat loppuvaiheessa. Myös sanojen valinnalla ja käytöllä voi olla merkitystä lomaketta laadittaessa. Hyvä olisi välttää ammatti-kielen käyttämistä sekä ilmauksia joita vastaajan on vaikea ymmärtää. (Hirsjärvi ym. 2007, 197-198.)

Tutustuttuani kyselylomakkeen laatimiseen tein kyselylomakkeen (Liite 6) työyhteisölle. Lähetin lastensuojeluyksikkö Pihakoivun kaikille ohjaajille sähköpostilla kyselylomakkeen sekä saatekirjeen. (Liite 5). Saatekirjeessä kerroin opinnoistani sekä tutkimuksesta. Kerroin ohjaajille, että toivon heiltä osallistu-

mista kehittämiseen ja toivon, että he antaisivat mielipiteensä vastaamalla kyselylomakkeeseen viikon kuluessa. Painotin ohjaajille, että vastaaminen tapahtuu kokonaisuudessaan anonymisti. Saatekirjeessä kerroin myös tulevasta kehittämispäivästä työyhteisön kanssa jossa tulemme tutkimuksen avulla kehittämään omaohjaajamenetelmän lastensuojeluyksikkö Pihakoivulle. Saatekirjeen lopussa kiitin työyhteisöä vastauksista sekä yhteistyöstä. Vein jokaiseen yksikköön kirjekuoren johon vastaajilla oli mahdollisuus palauttaa kyselylomakkeet anonymisti. Koska toimin lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa yksikön johtajana koen, että on työyhteisölle eettisesti kestävämpää vastata kyselyyn anonymisti.

Kyselylomakkeita lähetin 20 ohjaajalle. Ohjaajista kyselyyn valikoitui vakituksessa tai määräaikaisessa työsuhteessa olevat ohjaajat joilla oli haastattelujen alkaessa omaohjattavia lapsia tai nuoria. Annetun määräjän puitteissa täytettyjä kyselylomakkeita oli palautunut 10 kpl. Vilkka (2007, 39) kertoo, että kyselylomakkeen tyypillisempänä haittana on mahdollinen kato vastaajien keskuudessa. Tämä tarkoittaa sitä, että riski vastausprosentin alhaisuuteen on iso. Myös vastauslomakkeiden palautuksessa saattaa tapahtua viiveitä, niin kuin minulle kävi. Kun olin käsitellyt ja avannut aineiston, sain vielä kaksi kyselylomaketta täytettynä, vaikka saatekirjeessä viimeinen palautuspäivä olikin selkeästi esillä.

Kyselylomakkeita palautui yhteensä 10kpl ja aineistoa niistä kertyi yhteensä 30 sivua. Luin palautetut kyselylomakkeet tarkasti läpi ja leikkasin paperit teemoittain jolloin saman teeman alta tulevat vastaukset oli helppo yhdistää. Kyselylomakkeesta saatua aineistoa tutkin ja analysoin seuraavassa kappaleessa.

5.3 Aineiston analysointi

Nuorten haastatteluista sekä työyhteisön kyselylomakkeella kerättyä aineistoa lähdin analysoimaan teemoittelemalla. Silius (2008) kertookin, että teemoittelu on yksi laadullisen aineiston analyysitapa ja teemoittelun tyypillinen aineistonhankintamenetelmä on teemahaastattelu, mutta se ei kuitenkaan sulje pois muita aineiston menetelmiä tai muotoja. Teemoittelu tarkoittaa käytännössä aineiston pilkkomista sekä järjestämistä erilaisten teemojen mukaan.

Nuorten haastattelut litteroin tietokoneelle tekstiksi ja jäsensin vastauksia eri teemojen alle. Haastattelulomake ohjasi teemojen syntyä nuorten haastattelussa. Nuorten kohdalla ensimmäisenä kysymyksenä oli se, että nuorilla oli mahdollisuus kertoa tulostaan Pihakoivuun. Kaikki haastattelemani nuoret kertoivat omasta tulostaan sekä millä päätöksellä he tulivat. Nuorten yksityisyyttä kunnioittaen, tätä kysymystä ei käydä analyysissä läpi, sillä kysymys ei tuo aineistoa kehittämistä ajatellen. Kysymyksen tarkoituksena oli palauttaa nuori mieleensä siihen tilanteeseen kun hän saapui Pihakoivuun. Näin nuorella oli helpompi muistella muitakin asioita sijoituksen alkuvaiheessa, kuten aiheittani omaohjaajatyöskentelyä.

Tarkoituksena teemoittelussa oli nostaa ja erotella olennaisia aiheita esiin. Menetelmässä on kyse pelkistämisestä ja on sopiva analysointitapa silloin kun tavoitteena on käytännön ongelman ratkaiseminen. Teemojen muodostamisessa voidaan käyttää apuna koodaamista ja kokoamisessa leikkaa . liimaa - yhdistelyä. Koodeista puhuttaessa tarkoitetaan eräänlaisia merkkejä tai muilla tavoin tehtyjä merkintöjä ne toimivat aineistoissa eräänlaisina osoitteina. Koodausyksikköinä voivat olla lauseet, rivit tai kappaleet ja koodausta voi tehdä esimerkiksi värikynillä, numeroilla tai kirjaimilla. (Silius 2008.) Koska työyhteisön kyselylomakkeessa toistuivat samat teemat mitä nuorten haastattelussa, yhdistin aineistot teemojen alle. Työyhteisön palauttamat kyselylomakkeet palautettiin paperisena joten leikkasin kyselylomakkeet ja asettelin eri teemojen alle. Eri teemojen alle tarkoitettut vastaukset koodasin numeroilla niin, että oli selkeämpää analysoida ja koota vastauksia yhteen. Esimerkkinä teema 1 jossa nuorilta kysyttiin sijoituksen alkuvaiheesta ja omaohjaajatyöskentelyn sujumisesta ja onnistumisesta heidän näkökulmastaan. Kun laitoin nuorten vastaukset rinnakkain, oli helppo verrata heidän kokemuksiin ja tuntemuksiin omaohjaajatyöskentelyn onnistumisesta.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikenlaisessa tutkimustoiminnassa pyritään tietenkin välttämään virheitä. Tämän vuoksi yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava onko tehty tutkimus luotettava. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134.) Arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta voidaan käyttää monia erilaisia tutkimus- ja mittaustapoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1996, 226).

Luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista kohentaa niin, että tutkija antaa lukijoille tarkan selostuksen tutkimuksen toteuttamisesta. Selostus koskee kaikkia tutkimuksen vaiheita. Olosuhteet aineiston tuottamiselle tulisi kertoa mahdollisimman totuudenmukaisesti ja selvästi. (Mts. 227.) Laadullisessa tutkimusmenetelmässä luotettavuuden kriteeri on viime kädessä tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Arvioinnin kohteena ovat tutkijan tekemät teot, ratkaisut ja valinnat joten tutkijan täytyy siten arvioida luotettavuutta tutkimuksessaan jokaisen valintansa kohdalla. (Vilkkä 2007, 158.)

KvaliMOTV:n (kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö) julkaisemissa ohjeissa kerrotaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan kokoamista hyvän tieteellisen käytännön kokoamista ohjeista. Käytännön noudattaminen on tieteellisen tutkimuksen perusta. On tärkeää, että tutkijat toimivat rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti. On myös tärkeää, että tutkijat käyttävät vaatimusten mukaisia ja eettisiä menetelmiä tutkimuksen arvioinnissa sekä tiedonhankinnassa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on nostanut tärkeiksi käytännön asioiksi tutkimuksen raportoinnin, yksityiskohtaisen suunnittelun sekä toteutuksen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Tutkimustani aloittaessani, pyrin suunnittelemaan tarkasti jokaisen osa-alueen. Tämä helpotti toteuttamista esimerkiksi haastatteluissa sekä raportoinnissa. Vaikka nuorten haastatteluissa tulikin muutoksia siihen, että miten monta sopivaa nuorta saan haastatteluun, pyrin toimimaan rauhallisesti, perustellusti sekä suunnitellusti. Koen, että tärkeää oli tutustua lasten ja nuorten haastatteluihin liittyvään etiikkaan, sillä tutustuminen aiheeseen etukäteen antoi paljon eväitä ja ohjeita haastatteluiden valmisteluihin sekä toteutukseen. Raportoinnissa pyrin olemaan tarkka ja kertomaan asiat niin kuin ne todellisuudessa ovat, ilman lisäyksiä tai vähentämisä.

5.5 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat

Alasuutari (2005, 147) kertoo, että lainsäädännöllisten syiden sekä lasten haastatteluun liittyvän tutkimuseetiikan vuoksi lupa lapsen haastatteluun kysytään aina huoltajalta. On tärkeää, että luottamuksellisuutta koskevat kysymykset lapsen haastattelussa sekä tiedonsaanti ovat sovittavissa huoltajien kanssa selkeillä sopimuksilla. Koin myös tärkeänä, että lapsen tai nuoren sijoittavalle sosiaalityöntekijälle kerrottiin tutkimuksesta ja heidän sijoittaman lapsen

tai nuoren haastattelusta ja näin annettiin heille mahdollisuus kertoa mielipiteensä tutkimukseen osallistumisesta. Haastatteluun valittavien lasten tai nuorten kanssa asiasta käytiin keskustelua ja heille annettiin haastatteluun liittyvä saatekirje (Liite 2), jossa kerrottiin haastattelusta, aineiston tarpeesta sekä haastattelun vaikuttamattomuudesta lapsen tai nuoren arkeen sijaishuollossa. Lapsille ja nuorille kerrottiin myös aineistojen tuhoamisesta tutkimuksen ja aineiston analyysin jälkeen.

Jos lapsi tai nuori olisi halukas osallistumaan tutkimukseen, mutta huoltaja kieltää sen, on huoltajalla mahdollisuus kieltää tutkimukseen osallistuminen. Vaikka suostumus osallistua tutkimukseen olisi lapselta tai nuorelta olemassa, mutta huoltajat kieltävät lapsen tai nuoren osallistumisen, ei lapsen omalla suostumuksella ole merkitystä. Vielä on epäselvää, että minkäikäiseltä lapselta tai nuorelta itseltään voi kysyä suostumusta tutkimukselle ja miten se kuuluisi tehdä. Tärkeää on, että lapsi tai nuori itse ymmärtää missä tutkimuksesta on kyse. On kuitenkin tilanteita joissa lapsella tai nuorella on erilaiset intressit joten joskus on myös tilanteita, että tarve haastatella lasta tai nuorta on sellainen, että siihen ei suostumusta huoltajilta etukäteen pyydetä. Tämänkaltaisesta toiminnasta ollaan nykypäivänä erimielisiä ja selkeä lainsäädäntö olisi tälle asialle tarpeellinen. (Nieminen 2010, 33.)

Alasuutari (2005, 147) muistuttaakin, että myös lasten on hyvä saada haastattelusta ja tutkimuksesta tarpeeksi tietoa. Lapsilla on oma käsityksensä haastattelutilanteesta ja heille on myös hyvä tähdentää, että mitä haastattelutilanteessa tapahtuu, mitä aineistolle tapahtuu tutkimuksen jälkeen sekä huolehditaan siitä, että lapsi tai nuori tulee tietoiseksi salassapitovelvollisuudesta joka koskee lapsen tai nuoren henkilöllisyyttä. Jos lapsella tai nuorella ei ole tutkimushaastattelussa riittävää tietoa haastattelujen luottamuksellisuudesta ja julkisuudesta, voi lapsi tai nuori välttää aiheesta puhumisen. On tärkeää, että lapselle tai nuorelle kerrotaan erityisen tarkasti ja ymmärrettävästi, mistä tutkimuksessa on kyse ja miten tietoja joita lapselta tai nuorelta saadaan, käytetään. Nämä käytännöt ovat lapsen ja nuoren tutkimusetiikkaan kuuluvia perusasioita.

Yleisesti tutkimustyössä vältetään epärehellisyyttä sen joka vaiheessa. Keskeisinä asioina tähän osaan nousevat ainakin seuraavat: Toisten tutkijoiden

osuutta ei vähätellä, tuotoksia toisilta ei kopioida, tuloksia ei seipitellä, kaunistella eikä yleistetä kriitikittömästi eikä raportointi saa olla puutteellista tai harhaanjohtavaa. (Hirsjärvi ym. 1997, 29.)

Tuomi & Sarajärvi (2002, 128) kertovat, että ihmisoikeudet perustavat tutkimuksen eettisen perustan kun kyseessä on ihmisiin kohdistuva tutkimus. Henkilökohtaiseen suojaan tutkimukseen osallistuvalla kuuluu se, että osallistujalle on selvitettävä tutkimuksen tavoitteet sekä menetelmät. Tutkimukseen osallistuvalla on oltava myös tiedossa, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että osallistuja tietää mistä tutkimuksessa on kyse. Osallistujan tulee tietää myös, että osallistujan hyvinvointi ja oikeudet turvataan. Tutkimukseen osallistuvalla on tärkeää tuoda tietoon, että tutkimustiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja tutkimustulokset ovat ehdottomasti nimettömiä. Annetun tiedon mukaan on myös ehdottoman tärkeää toimia ja näin ollen tutkijan on noudatettava omia lupaamiaan sopimuksia.

Työyhteisökyselyn toteuttamisessa sitouduttiin myös tutkimuseettisiin peruslähtökohtiin. Työyhteisölle osoittamassa saatekirjeessä (liite 5) kerroin työyhteisölle tutkimuksen tarkoituksesta ja myös siitä, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Työyhteisölle kerroin myös, että vastaukset tullaan käsittelemään anonyymisti ja vastaukset ovat luottamuksellisia.

Kun tutkimuksessa tehdään litterointia, on jälleen esillä luottamuksellisuus ja se, miten tarkasti litterointi noudattaa haastateltavien sanomisia. Tutkijalla on velvollisuus eettisesti esittää tietoa joka on niin varmaa ja todennettua kun vain on mahdollista. Erityisen tärkeää raportoidessa on myös yksityisyys ja luottamuksellisuus. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 19-20.)

Litterointia tehdessäni varmistin, että olen tilanteessa yksin eikä kukaan muu kuule vastauksia. Varmistin näin, että haastateltavien yksityisyys säilyy edelleen. Litteroin haastattelut sana sanalta, eikä virheitä litteroinnissa päässyt näin ollen syntymään. Olin haastatelluille luvannut, että haastatteluaineisto tuhotaan sen jälkeen kun työ on valmistunut ja hyväksytty. Luottamuksen ollessa tärkeä osa tutkimusta, poistin haastattelut nauhurista ja koneelta, tarkistettuani litteroinnin oikeellisuuden kolmeen otteeseen.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET . KOHTI PAREMPAA OMAOHJAAJAMENETELMÄÄ

Nuoria haastatteluihin osallistui 3 ja puhun heistä nimillä haastateltava 1, haastateltava 2 ja haastateltava 3. Ohjaajia kyselyyn osallistui 10 ohjaajaa. Vastaajista puhun nimityksellä vastaaja 1, vastaaja 2 jne.

6.1 Sijoituksen alku

Tämän teeman alla ensimmäinen kysymys nuorille oli sellainen, missä he saivat kertoa tulostaan Pihakoivuun. Koska nuoret kertoivat tulotilanteesta, syistä ja päätöksistä joilla tulivat Pihakoivuun, en avannut vastauksia työhön lainkaan suojatakseni nuorten yksityisyyttä. Tarkoituksena ensimmäisellä kysymyksellä oli avata keskustelua ja luoda haastatteluun hyvä ilmapiiri. Ellonen & Pösö (2010, 198) kertovat, että tutkimuksen teossa lapsia ja nuoria tulee suojella vahingoittavien vahinkojen ehkäisemiseksi.

Toisena nuorilta kysyttiin, että miten heidät otettiin vastaan heidän saapuessa Pihakoivuun? Nuoret kertoivat, että aikuiset ottivat heidät hyvin vastaan ja olivat ystävällisiä. Nuoret kertoivat, että kaikki aikuiset tulivat heti esittelemään itsensä ja että he saivat kaiken tarpeellisen tuen ja tiedon. Eräs nuorista kertoi myös, että:

Tosi hyvin otti, että, tuki ja auttoi ensimmäisinä päivinä kun mä olin täällä ihan pihalla, että mitkä nämä rutiinit on ja kaikkee. (Haastateltava 1.)

Työyhteisön kyselyvastaukset nuorten vastaan ottamisesta olivat samassa linjassa. Ohjaajat kertoivat, että lapsen tai nuoren saapuessa Pihakoivuun on tärkeää esitellä itsensä ja muut nuoret. Tärkeänä ohjaajat pitivät myös tilojen, sääntöjen, toimintatapojen sekä rutiinien läpikäyntiä. Tärkeänä koettiin, että lapsi tai nuori kokee itsensä tervetulleeksi ja että aikuiset ovat ystävällisiä ja ennakkoluulottomia uuden lapsen tai nuoren saapuessa Pihakoivuun.

Saastamoinen (2008, 107) toteaa, että uuteen paikkaan ja koko sijoitusprosessiin liittyviä asioita tulee käsitellä lapsen kanssa aikaa käyttäen. Sijaishuoltopaikan on tärkeää huomioida lapsen yksilölliset tarpeet. Tärkeää on myös kyetä sopeuttamaan lapsi uuteen tilanteeseen tavalla joka katsotaan lapselle tai nuorelle parhaaksi. Sijoituksen alkuvaiheessa tulee lapsi ohjata ja auttaa

tutustumaan muihin nuoriin ja henkilökuntaan. Lapsi tai nuori tulee ottaa vastaan ilman ennakkoluuloja ja lapsen tai nuoren tulee tuntee olonsa hyväksytyksi. Uuteen kotiin asettautuminen tulisi olla lapselle kokemuksena positiivinen.

Ohjaajilta nousi myös toive siitä, että uudelle lapselle tai nuorelle olisi mahdollisuus antaa mahdollisimman aikaa ensimmäisinä päivinä. Ohjaajat kertoivat, että Pihakoivussa käytössä olevaa tulohaastattelulomaketta täytettäessä on hyvä hetki tutustua lapseen tai nuoreen ja luoda keskusteluyhteyttä. Uuden lapsen tai nuoren tunteiden huomioon ottaminen, turvallisuuden tunne sekä ajan antaminen esittivät isoa roolia vastauksissa.

Esittelen itseni, pyrin olemaan rauhallinen. Luon turvallista ilmapiiriä. Kerron kulkevani rinnalla sijoituksen aikana. (Vastaja 3)

6.2 Omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa

Nuorilta kysyttäessä miten omaohjaaja tuki heitä sijoituksen alkuvaiheessa, olivat vastaukset positiivisia. Nuoret kertoivat, että omaohjaaja oli auttanut säännöissä ja kaikessa muussa arjen asioissa. Kaikki haastatteluissa mukana olleet nuoret kertoivat, että omaohjaajan läsnäolo sijoituksen alkuvaiheessa auttoi paljon, helpotti asioista keskustelua ja myös vastausten saaminen omaohjaajalta koettiin tärkeänä. Haastateltava 1 ja haastateltava 3 kokivat tärkeänä omaohjaajan läsnäolon silloin kun on vaikeaa, sekä mahdollisuuden keskusteluun omaohjaajan kanssa. Eräs nuori kertoo:

No..mä en siihen osaa siihen sanoa mitään silleen, niiku muuta ku että omaohjaajan kauttakun niinkun mä silleen rauhoituin ja tälleen kumä sain vastauksen niihin mun kysymyksiin ja tälleen niin se on auttanut tosi paljon. (Haastateltava 3)

Tärkeää lapsen sijoitusvaiheessa on se, että omaohjaajalla on riittävästi aikaa lapsen tai nuoren saapumiseen. Ajan antaminen ja lapseen tai nuoreen keskittyminen tekee siirtymätilanteesta turvallisen ja lapsi tai nuori kokee olonsa tervetulleeksi. (Saastamoinen 2008, 107.)

Myös ohjaajat ovat kertoneet paljon vastauksissa keskustelusta, lapsen tai nuoren kuuntelemisesta ja tukemisesta sijoituksen alkuvaiheessa. Ohjaajat toivat esiin myös keskustelua sijoitukseen johtavista tapahtumista ja syistä.

Saastamoinen (2008, 106) painottaakin, että sijaishuoltopaikan kasvatuksesta vastaavan tulee saada haltuun lasta koskevat taustatiedot ja asiakirjat jotka vaikuttavat huolenpitoon ja hoitoon sekä kuntoutumisen edellytyksiin.

Ohjaajien vastauksissa painotetaan myös yhteistä tekemistä jonka avulla usein saadaan luontevaa keskustelua aikaan. Myös tässä kysymyksessä turvallisuuden tunteen tuottaminen lapselle tai nuorelle koettiin tärkeänä.

Näen tärkeänä, että nuorelle kerrotaan heti alussa ettei hänen tarvitse pelätä täällä, fyysistä väkivaltaa ei ole muiden nuorten osalta ja aikuisiin saa aina turvautua. On tärkeää kertoa, että aikuinen on aina paikalla ja valvoo yön. (Vastaaja 4)

Nuorille suunnattu seuraava kysymys käsitteli sitä, miten heidän näkemyksen mukaan omaohjaajatyöskentely lähti käyntiin sijoituksen alussa. Nuoret kokivat omaohjaajatyöskentelyn toimivana sijoituksen alussa. Kaikki haastatellut nuoret kertoivat, että heidän tuleva omaohjaaja ei ollut töissä kun he saapuivat Pihakoivuun. Haastateltava 1 kertoi, että hänen tuleva omaohjaaja oli lomalla kuukauden kun hän saapui Pihakoivuun. Haastateltava 1 kertoi myös, että tiesi kyllä koska omaohjaaja tulee töihin ja tulevan omaohjaajan nimi oli myös tiedossa. Siihen saakka hän tiesi, että vastaava ohjaaja hoitaisi hänen asioitaan ja että omaohjaajan loman aikana hän voi kääntyä kaikkien aikuisten puoleen ja varsinkin vastaavan ohjaajan puoleen. Haastateltava 2 kertoi myös kokeneensa tärkeänä sen, että pystyi kysymään omaohjaajaltaan kysymyksiä jotka olivat pyörineet mielessä. Nämä kysymykset saattoivat liittyä esimerkiksi omaan sijoitukseen tai vaikkapa lomasuunnitteluihin.

Se lähti silleen tosi hyvin käyntiin että niinku heti mentiin silleen niinku asiaan, niinku alettiin heti jutella näistä kotilomista ja mä sain niinku kysyä ihan mieleni mukaan kaikkea mitä mulla oli mielessä. (Haastateltava 2)

Ohjaajat kokivat omaohjaajatyöskentelyn sijoituksen alkuvaiheessa erittäin tärkeänä. Ohjaajat painottivat sitä, että mahdollisuuksien mukaan olisi aloittavan omaohjaajan tärkeä olla paikalla heti sijoituksen alusta saakka. Käytännössä tämä tarkoittaisi siis sitä, että uuden lapsen tai nuoren omaohjaajaksi valikoituisi vuorossa oleva ohjaaja. Ohjaajat kokivat tärkeänä myös sen, että heti sijoituksen alkuvaiheessa omaohjaaja pyrkii luomaan lapsen tai nuoren vanhempien kanssa vuorovaikutussuhteen joka edistää työskentelyä lapsen tai nuoren kanssa. Bardy (2013, 181) toteaa, että lastenkotilapsia tutkittaessa

on todettu, että lapsen terveelle kasvulle on merkittävää, että hänellä on suhde johonkin luotettavaan aikuiseen. Sijaishuoltopaikoissa pyritään kodin- ja perheenomaisuuteen ympäristöön. Sijaishuoltopaikassa lapsella on tärkeää olla yksi tai kaksi läheistä aikuista joihin he muodostavat läheisen ja tiiviin suhteen.

Ohjaajat kertoivat, että tärkeää on saada vanhemmat `samalle puolelle` lapsen tai nuoren kasvatuksessa. Myös vanhemmille on tärkeää kertoa, että omaohjaaja kulkee rinnalla ja tukena kasvatuksessa ja sijoituksessa. Tärkeinä asioina tämän kysymyksen kohdalla ohjaajat kokivat suhteen luominen nuoren ja vanhempien kanssa, luottamuksen saavuttaminen, nuoren asioiden hoitaminen. Saastamoisen (2008, 132) mukaan vanhemmuus ei pääty kun lapsi tai nuori siirtyy sijaishuoltopaikkaan. On tärkeää, että lapselle välittyy tieto siitä, että vanhemmat eivät ole hylänneet lasta ja että hänellä on oikeus pitää yhteyttä vanhempiin myös sijaishuoltopaikkaan siirtymisen jälkeen.

Sijoituksen alussa omaohjaajatyöskentely on tosi tärkeää. Olisi ihanne, jos omaohjaaja olisi silloin töissä, kun nuori tulee. Omaohjaajan on hyvä olla yhteydessä nuoren perheeseen, ottaa heti myös vanhemmat mukaan työskentelyyn. Luottamuksen rakentaminen ja nuoren kanssa tehtävä yhteistyö lähtee ensikohtaamisesta. (Vastaaaja 7)

6.3 Kehitettävää omaohjaajatyöskentelyssä sijoituksen alkuvaiheessa

Haastatteluissa kysyin nuorten mielipidettä siitä, miten heidän mielestään omaohjaajatyöskentelyä tulisi kehittää sijoituksen alkuvaiheessa. Kaikki haastateltavat nuoret olivat sitä mieltä, että heidän mielestään siinä ei ole kehitettävää. Haastateltava 2 toi esiin sen, että omaohjaajatyöskentelyssä sijoituksen alkuvaiheessa ei ole mitään kehitettävää, mutta toisaalta kertoi myös, että hänellä ei ole kokemusta muunlaisesta omaohjaajatyöskentelystä eikä tiedä minkälaista sen tulisi olla. Kysyttäessä ideoita omaohjaajatyöskentelyn kehittämiseen, kaikki haastattelemat nuoret toivat esiin sen, että toivovat enemmän aikaa omaohjaajan kanssa.

Ohjaajien vastaukset koskien kehittämistä omaohjaajatyöskentelyn alkuvaiheeseen koskivat paljon sitä, että ohjaajat toivoivat enemmän aikaa uuden

lapsen tai nuoren kanssa olemiseen, asioiden läpi käyntiin ja keskusteluihin. Vastauksissa tuotiin esiin myös se, että ohjaajien ei pitäisi ajatella asioita liian itsestäänselvyytenä, sillä Pihakoivu on lapselle tai nuorelle kuitenkin uusi paikka ja näin myös asiat ja käytännöt ovat uusia.

Alussa pitää olla riittävästi aikaa omalle nuorelle. Pitää myös muistaa, että kaikki ovat yksilöitä ja tarpeet erilaisia.

Yhdessä vastauksessa korostettiin sitä, että jos omaohjaaja on esimerkiksi pitkällä vapailla sijoituksen alkuvaiheessa, myös muut ohjaajat ottaisivat vastuuta asioista niin, että nuoren ei tarvitse joihinkin kysymyksiin odottaa vastausta montaa päivää. Vastaaja koki myös, että esimerkiksi negatiivisten asioiden läpikäynnin odottaminen saattaa olla uudelle lapselle tai nuorelle raastavaa aikaa ja siksi olisi hyvä, että myös muut ohjaajat ottaisivat vastuuta kaikista nuorista, että asioissa päästäisiin sujuvasti eteenpäin. Karppinen (2000, 14) toteaa, että omaohjaaja ei työskentele lapsen tai nuoren kanssa yksin. Tärkeää on, että koko työyhteisö ja muut lapsen tai nuoren elämän asiantuntijat osallistuvat lapsen hoitoon ja kasvatukseen.

6.4 ``Vaikka tuntuu vaikealta, asiat järjestyvät silti.``

Viimeisessä osuudessa nuoret saivat mahdollisuuden kertoa ajatuksiaan mahdolliselle uudelle lapselle tai nuorelle jonka omaohjaajatyöskentely on vasta alkamassa. Kaikki nuoret kannustivat uusia lapsia tai nuoria kääntymään aina aikuisen puoleen kun mieltä painaa joku tai haluaa keskustella. Haastateltava 3 kertoi myös, että vaikka tuntuu vaikealta, kaikki asiat järjestyvät silti. Haastateltava 1 kiteyttää asiat seuraavasti:

No että, kannattaa noudattaa sääntöjä ja kuunnella mitä aikuiset sanoo, vaikka ne tuntuiskin aluksi vähän vaikeilta ja haluaisi kokeilla niitä sääntöjä, että mitä jos nyt näin ja näin tekee ja ne on silti kuitenkin aika järjeviä ne säännöt ja että täällä on tosi kivoja ohjaajia. (Haastateltava 1)

Ohjaajille suunnatussa kyselylomakkeessa heillä oli mahdollisuus `vapaan sanaan`, koskien omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Vastauksia tähän osioon tuli hieman laidasta laitaan. Yksi ohjaaja kertoi, että omaohjaajatyöskentely on työn suola, on joku johon keskittyä kunnolla. Samassa vastauksessa kerrotaan myös, että luottamuksen saavuttaminen palkitsee ohjaajaa ja auttaa jaksamaan työssä. Tolonen (2000, 19) toteaa, että omaoh-

jaajan tehtävä on hyvin vaativa. Lapselta tai nuorelta saatu positiivinen palaute hoidon onnistumisesta saattaa kestää hyvinkin kauan. Omaohjaajan työlle on usein ominaista, että omaohjaaja saattaa tuntea avuttomuutta, syyllisyyttä ja ärtymystä. Siksi on tärkeää, että omaohjaaja saa työlleen työyhteisön avun ja tuen. Vastauksissa painotettiin myös sitä, että on hyvä sopia omaohjaajan loman ajaksi joku joka hoitaa lapsen tai nuoren asioita. Tieto siitä, että toinen ohjaaja hoitaa lapsen tai nuoren asioita, on helpottava. Kaikkien ohjaajien osallistumista on muutenkin painotettu vastauksissa tarkoittaen, että on hyvä, että käytännön asioita hoitaa myös joku muu kuin omaohjaaja, että asiat eivät kasaannu.

6.5 Työyhteisön kehittämispäivät - uudet menetelmät omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa.

Työyhteisön kanssa kehitettävää omaohjaajatyöskentelyä vahvistettiin kehittämispäivillä tammikuussa 2015. Kehittämispäivät järjestettiin aikataulutuksen ja arjen pyörittämisen kannalta niin, että jokaisen työyhteisön henkilökunta on erikseen mukana kehittämispäivässä. Tavoitteena oli, että tammikuun 2015 aikana järjestettyjen kehittämispäivien aikana syntyy lastensuojeluyksikkö Pihakoivun henkilökunnalle kirjallinen työskentelytuki omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa.

Kehittämispäivät suunnittelin niin, että alkuun kerron työyhteisölle vielä käynnistä olevasta kehittämistyöstä ja syistä, miksi työyhteisö on niin vahvasti mukana kehittämisessä. Työyhteisön kanssa kävimme läpi myös syksyn 2014 kehittämispäivien tuotokset sijoituksen alkuvaiheen omaohjaajatyöskentelystä. Koko ajan työyhteisöllä oli mahdollisuus osallistua keskusteluun ja ottaa kantaa asioihin. Työyhteisöjen kanssa kävin läpi myös nuorten haastatteluista tulleita vastauksia jotka olin litteroinut opinnäytetyöhöni. Nuorten haastatteluiden lisäksi kävimme työyhteisöjen kanssa läpi työyhteisön antamia vastauksia teemahaastattelussa. Nuorten ja työyhteisön antamien vastausten pohjalta työyhteisö sai vielä enemmän eväitä siihen, mihin suuntaan kehitämme omaohjaajatyöskentelyn runkoa.

Työyhteisöjen kanssa kehitimme runkoa omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa keskustelun sekä nuorten haastatteluissa ja työyhteisön täyt-

tämien kyselylomakkeiden pohjalta. Pohdimme lasten ja nuorten sijoituksen alkua monelta kantilta ja pohdimme erilaisia tulotilanteita miten lapsella tai nuorella on mahdollisuus aloittaa sijoitus. Sijoituksen alku vaikuttaa myös paljon omaohjaajatyöskentelyn aloitukseen. Koska lapsi tai nuori voi saapua sijaishuoltopaikkaan suunnitellusti, kiireellisesti tai jopa keskellä yötä, tulimme työyhteisön kanssa kehittämisesä siihen tulokseen, että runko omaohjaajatyöskentelyyn toteutetaan niin, että rungosta löytyvät yleiset ohjeet omaohjaajatyöskentelyn aloitukseen.

Multanen ym. (2004, 34) kertovat, että työyhteisössä jokainen voi vaikuttaa kehittämisen onnistumiseen olemalla aktiivinen. Sitoutuminen esimiehen ja työyhteisön taholta on yksi keskeisimpiä edellytyksiä onnistumisen suhteen.

Kehittämistyön tuloksena syntyi seuraavassa esitelty toimintarunko. Runko osoittaa toimintamallia omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa.

- Tavatessasi lapsen tai nuoren, esittäydy ja tutustu hänen kanssaan. Jos on mahdollista voit kertoa sijaishuoltopaikasta etukäteen. Jos on mahdollista, kerro myös talon muille asiakkaille uudesta lapsesta tai nuoresta.
- Esittele lapselle tai nuorelle yksikkö, oma huone, muut asiakkaat sekä aikuiset. Käy lapsen tai nuoren kanssa läpi talon tavat ja päivärytmit. Käy lapsen tai nuoren kanssa läpi hänen omat tavat ja rutiinit ja sovita ne talon rytmeihin. Lapselle tai nuorelle on tärkeää toistaa alussa asioita, että jäävät paremmin mieleen.
- Auta lasta tai nuorta asettumaan taloon ja kartoita lapsen tai nuoren varusteiden taso.
- Vietä uuden lapsen tai nuoren mahdollisimman paljon aikaa, anna turvaa ja läheisyyttä. Täytä lapsen tai nuoren kanssa tulohaastattelulomake ajan kanssa ja käy lomake lapsen tai nuoren kanssa läpi.
- Sijoituksen alkupäivinä korostettu yhteistyö huoltajien kanssa. Keskustele lapsen tai nuoren ja huoltajien kanssa sijoituksesta. Tarvittaessa ohjaa huoltajia asioiden hoidossa, kulje rinnalla sijoituksen aikana.
- Selvitä lapsen tai nuoren verkosto. Selvitä onko lapsella tai nuorella rajoitettuja yhteydenpitoja, kenellä on tapaamisoikeus.

- Ole yhteydessä lapsen tai nuoren yhteistyötahoihin. (Koulu, psykologi, terveydenhoito jne.)
- Kirjaa Nappulaan tarkasti lapsen tai nuoren ydintiedot ja lisää Nappulaan valokuva. Kirjaa ja infoa myös muuta työyhteisöä tarkasti myös siitä, että mitä on lapsen tai nuoren kanssa ehditty käydä läpi, mitkä asiat on hoidettu ja mistä on keskusteltu.
- Selvitä lapsen tai nuoren entiset tai olemassa olevat harrastukset. Tue lasta harrastuksiin.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

7.1 Yhteenveto

Kokonaisuutena tutkimuksen ja kehittämistyön suunnittelu ja toteuttaminen on ollut hyvin opettavainen projekti. Opinnäytetyönohjaajan hyvällä avustuksella on silmäni auennut useassa kohdassa ja olen oppinut ajattelemaan asioita eri näkökulmista työssäni. Koen, että viitekehityksen teoriaa oli hyödyllistä käydä läpi, ihan jo ajatellen minun työtäni. Koin hyödylliseksi kerrata teoriaa lastensuojelusta sekä lastensuojelun toiminnasta. Vaikka työssäni olen näiden asioiden kanssa tekemisissä lähes päivittäin, oli hyvä asioita käydä läpi ihan lukemalla ja kirjoittamalla ajatuksia auki.

Kiintymyssuhdeteoria kuuluu myös lähes päivittäiseen työhöni, mutta kiintymyssuhteen syntymisen taustan ja historian koin mielenkiintoiseksi. Helposti työssäni oma työskentely osittain jumiutuu tiettyihin näkökulmiin ja kantoihin ja mm. kiintymyssuhdeteorian läpikäynti antoi minulle paljon eväitä työskennellä lasten ja nuorten kanssa. Opinnäytetyön kirjoittamisen aloittamisen jälkeen tuntuu, että olen erityisen hyvin osannut miettiä erilaisten lasten ja nuorten kohdalla entistä enemmän heidän menneisyyttään sekä siellä tapahtuneita tai ei-tapahtuneita asioita. Työskentelyni lasten ja nuorten kanssa on ollut aina läheistä ja olen aina halunnut pitää lapset ja nuoret lähelläni, tarkoittaen ihan myös konkreettista läheisyyden antamista. Kiintymyssuhdeteorian kertaaminen antoi minulle paljon eväitä jatkaa tätä tapaa työskennellä. Olen myös huomannut, että esimiehenä toimiessani olen entistä enemmän tuonut ohjaa-

jille esiin läheisyyden ja korjaavien kokemusten tärkeyttä työskennellessä lastensuojelun lasten ja nuorten kanssa. Korhonen (2012, 39) kertoo, että lastensuojelussa lähtökohtana on, että lapsen tai nuoren kanssa työskentelevä aikuinen antaa lapselle aikaa ja läsnäoloa.

Haastatteluiden toteuttaminen nuorten kanssa oli minulle hyvin opettavainen kokemus. Jo teoriaan ja varsinkin etiikkaan tutustuminen toi minulle paljon uusia asioita jotka koen työssäni hyödylliseksi. Tutkimusta suunnitellessani en olisi uskonut, että miten tarkkaa ja paljon ennalta tehtyä työtä lasten ja nuorten tutkiminen vaatii.

Työssäni suunnittelin, että haastattelen lapsia ja nuoria joiden sijoitus on kestänyt alle puoli vuotta. Tämä siksi, että halusin heidän muistavan sijoituksen alkuvaiheen mahdollisimman hyvin. Kun tutkimuksen edetessä huomasin, että en saa tutkimustani varten tarpeeksi nuoria haastateltavaksi mietin, että tässä vaiheessa työn suunnittelussa olisin voinut olla tarkempi. En ollut tarpeeksi ottanut huomioon sitä, että mitä jos tutkittavia ei tulekaan tarpeeksi tai mitä jos lapsi tai nuori ei halua osallistua tutkimukseen. Kolmas asia mitä en ollut tarpeeksi hyvin osannut ottaa suunnittelussa huomioon oli se, että mitä jos lapsen tai nuoren terveydentila ei ole tarpeeksi hyvä, että lapsi tai nuori kykenisi osallistumaan tutkimukseen. Näitä edellä mainittuja asioita minun olisi pitänyt ehdottomasti suunnitella paremmin, sillä pian olinkin tilanteessa, että minulla oli ainoastaan 3 haastateltavaa nuorta ja tieto siitä, että haastatteluista saatu aineisto ei riitä aineistoksi tähän tutkimukseen. Tässä vaiheessa työtäni täytyikin vakavasti miettiä, miten saan työstäni hyvän kokonaisuuden. Opinnäytetyön ohjaajani kanssa tulimme siihen tulokseen, että otamme suunniteltua enemmän työyhteisöä mukaan. Tästä ideasta jalostui työyhteisölle sähköpostilla lähettämä teemahaastattelulomake joka antoi työhöni lisää materiaalia.

Teemahaastattelulomakkeen suunnittelu sujui hyvin ja nopeasti ja koen, että sain työyhteisölle lähettämästä kyselylomakkeesta toimivan kokonaisuuden. Toimivan lomakkeen tuottamiseen auttoi huolellinen tutustuminen kyselylomakkeen tekemiseen. Koin, että työyhteisö kykeni antamaan avoimempia vastauksia kun kyselyt tehtiin nimettömänä. Vilkka (2007, 74) kertookin, että kyselylomakkeen etu on, että vastaaja jää usein tuntemattomaksi ja kyselylomake on sopiva isolle ja hajallaan olevalle yhteisölle.

Työyhteisö otti hyvin vastaan lähettämäni kyselylomakkeen ja minulle tutkijana jäi tunne, että vastaajat olivat tosissaan keskittyneet vastauksiin. Työyhteisön jäsenet olivat myös miettineet asioita tarkasti oman omaohjaajatyöskentelynsä pohjalta. Työyhteisön vastauksista sainkin tutkimukseeni tärkeää ja toimivaa näkökulmaa. Tässä vaiheessa koin, että minulla on hyvää aineistoa tutkimukseeni ja tämä aineisto tukee hyvin sitä kehittämistä joka minulla oli vielä työyhteisön kanssa edessä. Nuorten ja aikuisten haastatteluista sain kokoon hyvän kokonaisuuden ennen kehittämispäiviä jolloin työyhteisön kanssa kehitimme valmiiksi rungon omaohjaajatyöskentelyyn lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa.

Kehittämispäivät olivat onnistuneita ja tulokset olivat hyviä. Kehittämispäivät järjestettiin arjen sujuvuuden vuoksi niin, että jokaisen yksikön henkilökunta kokoontui erikseen kehittämään omaohjaajatyöskentelyä. Tilaisuuden alkuun kerroin opinnäytetyöstä sekä siitä, mikä on tilaisuuden tarkoitus. Kerroin myös jo kaikki siihenastiset tulokset tutkimuksessani ja kehittämisessä - niin nuorten haastatteluista ilmenneet kuin työyhteisön haastatteluissa ilmenneet pääkohdat. Nämä tiedot antoivat hyvän pohjan sille, että mikä on tilanne omaohjaajatyöskentelyssä tällä hetkellä ja mihin suuntaan sitä lähdettiin kehittämään. Tilaisuuksissa kehitelimme rungon jota jokaisen työyhteisön oli mahdollisuus kommentoida ja tuoda omia näkemyksiään esiin. Koen, että työyhteisöt olivat keskittyneitä ja motivoituneita kehittämiseen ja saimme aikaa kattavan rungon omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa joka toimii työkaluna kaikille ohjaajille jotka ovat aloittamassa omaohjaajatyöskentelyä uuden lapsen tai nuoren kanssa.

Nuorten haastatteluiden yhteenvedona voi kertoa, että nuoret ovat tyytyväisiä omaohjaajatyöskentelyyn lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa. Nuoret kokevat, että aikuiset Pihakoivussa ovat turvallisia ja tukevat lapsia ja nuoria niin hyvinä kuin huonoina hetkinä. Haastattelemini nuorten ja aikuisten päällimmäinen ajatus oli, että he toivovat että heillä olisi enemmän aikaa olla yhdessä. Korhonen (2012, 39) kertoo, että monissa tutkimuksissa on noussut esiin se, että lapset kaipaavat aikuiselta ennen kaikkea aikuiselta yhdessäoloa joka on kiireetöntä. Tyypillistä lastensuojelun asiakkaina oleville lapsille on, että heillä ei elämässään ole tukevia aikuisia tai vanhemmalla ei jostain syystä ole riittävästi voimavaroja tai aikaa lapsen läsnäoloon tai huomioimiseen. Tästä syystä paras tuki mitä lapselle tai nuorelle voi antaa, on aikuisen jakamaton huomio

joka keskittyy ainoastaan lapseen tai nuoreen. On hyvä, että aikuinen näkee, kuulee ja huomaa lapsen tai nuoren. Tärkeää on myös, että aikuinen on herkkä lapsen viesteille ja näin ollen huomaa minkälaista tukea lapsi tai nuori kaipaa ja aikuinen osaa vastata siihen.

7.2 Pohdinta

Tavoitteena opinnäytetyössäni oli kehittää lastensuojeluyksikkö Pihakoivun omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Tämän lisäksi oli tavoitteena lasten ja nuorten osallistaminen niin, että heillä olisi haastatteluiden avulla mahdollisuus vaikuttaa oman arjen ja sijoituksen kulkuun omaohjaajatyöskentelyn kautta. Tavoite oli myös haastatteluista saatujen tietojen pohjalta ja työyhteisön kokemuksia hyödyntäen kehittää lastensuojeluyksikkö Pihakoivun ohjaajien käyttöön runko omaohjaajatyöskentelystä sijoituksen alkuvaiheessa.

Nuorten haastatteluihin oli tarkoitus valikoida nuoria joiden sijoitus oli kestänyt alle puoli vuotta. Tämä siksi, että nuoret muistaisivat paremmin omaohjaajatyöskentelyn sijoituksen alkuvaiheessa ja näin saisimme tutkimukseen selkeämpiä vastauksia nuorten osalta. Haastatteluissa haasteeksi koitui se, että haastateltavia nuoria ei ollut loppujen lopuksi saatavilla kuin 3 kpl joka ei riittänyt tutkimuksen aineistoksi. Jälkeenpäin mietittynä koen, että nuorten haastattelut olisi pitänyt vielä paremmin suunnitella ja että mahdollisuuksien mukaan suunnittelu olisi pitänyt aloittaa aiemmin. Tarkempi suunnittelu esimerkiksi aikataulun suhteen olisi antanut enemmän tilaa miettiä vaihtoehtoja aineiston keräämisellä. Haastatteluiden toteuttaminen pidemmällä aikavälillä olisi antanut mahdollisuuden saapuvien nuorten osallistumisen haastatteluihin. Työn alkuperäinen tavoite oli kehittää omaohjaajatyöskentelyä lasten ja nuorten mielipiteiden avulla joten pidempi haastatteluväli olisi voinut mahdollistaa useimpien nuorten haastattelun ja näin ollen alkuperäisen tavoitteen paremman toteutumisen.

Tuloksena tutkimuksessa tuli esiin se, että nuoret olivat tyytyväisiä omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa. Lapset ja nuoret toivoivat enemmän omaohjaajalta aikaa ja sitä, että he voisivat tehdä juttuja enemmän kahden kesken omaohjaajan kanssa. Positiivisen palautteen saamisen myötä pohdin myös sitä, että valikoituiko haastatteluihin sittenkin tietynlaiset nuoret

jotka ovat tyytyväisiä sijoitukseen haastatteluhetkellä ja näin ollen antoivat omaohjaajatyöskentelystä pelkästään positiivista palautetta. Pohdinnan alle joutui myös oma roolini haastatteluissa ja se, että osasinko yksikön johtajan roolissa olla tarpeeksi luotettava niin, että nuoret olisivat tuoneet esiin myös negatiivista palautetta.

Teemahaastatteluiden pohjalta tuli esiin se, että työyhteisöllä on hyvää kokemusta työskentelystä omaohjaajana sekä tietämystä sijoituksen alkuvaiheessa tapahtuvasta työskentelystä. Kuten jo aiemmin kerroinkin, nuorten haastatteluiden ja työyhteisön osallistamisen pohjalta kehitimme lastensuojeluyksikkö Pihakoivuun rungon omaohjaajatyöskentelyn tueksi lapsen tai nuoren sijoituksen alkuvaiheeseen. Tavoitteena on, että tuloksia ja kehittämisen myötä syntynyttä runkoa voidaan hyödyntää lastensuojelussa arjen työssä, aina kun uusi lapsi tai nuori saapuu Pihakoivuun. Koska saapumistilanteita on niin monta kuin sijoituksen alkujakin, oli tarkoituksena tehdä rungosta sellainen jota voi soveltaa toimivasti erilaisiin sijoituksiin. Ehdottomasti paras osuus opinnäytetyössä oli nuorten haastattelu. Minä sekä nuoret saivat uuden kokemuksen lisää ja haastattelut olivat erittäin lämminhenkisiä. Työn eettiseen puoleen tutustuin tarkasti ja toteutin eettisiä ohjeita mahdollisimman tarkasti. Koen, että kun kyseessä on erityisen haavoittuvissa olosuhteissa eläneet lapset ja nuoret, haluan kunnioittaa heidän yksityisyyttään sekä tehdä tutkimukseni eettisesti oikein. Nuoret olivat rohkeita lähtiessään mukaan haastatteluun joten koen, että minun vastuullani on, että nuoret saavat haastattelusta positiivisen kokemuksen. Eettisesti tärkeäksi asiaksi join myös sen, että nuorten yksityisyys ja heille luvatut asiat toteutetaan myös työn valmistumisen jälkeen.

Opinnäytetyötä tehdessäni tutustuin myös muihin aiheeseen liittyviin tutkimuksiin. Haukkala & Mäki (2014) Seinäjoen ammattikorkeakoulusta tutkivat opinnäytetyössään sitä, minkälaisia kokemuksia ja näkemyksiä työntekijöillä on omaohjaajatyöskentelystä ja vuorovaikutussuhteesta lastensuojelun sijaishuollossa. Tähän teokseen tutustuin siksi, että tutkimus on tuore ja minua kiinnosti se myös siksi, että se on toteutettu Seinäjoen alueella niin, että tutkimukseen on haastateltu kolmen eri lastensuojeluyksikön henkilökuntaa. Tutkimukseen halusin tutustua myös siksi, että tässä tutkimuksessa aineisto kerättiin ainoastaan ohjaajilta. Oli mielenkiintoista lukea, että mikä on ohjaajien näkemys omaohjaajatyöskentelystä kun ohjaajat työskentelevät eri lastensuo-

jeluyksiköissä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että ohjaajat ovat hyvin tietoisia siitä miten tärkeää ja monialaista omaohjaajatyöskentely on lastensuojelun sijaishuollossa. Omaohjaajatyöskentelylle menetelmänä annetaan iso arvostus myös tässä tutkimuksessa ja tutkimuksessa tulee esiin myös se, että omaohjaajatyöskentely koetaan jopa välttämättömänä menetelmänä kun miettään työn vaikuttavuutta ja mahdollisuutta tarjota lapselle tai nuorelle korjaavia kokemuksia kiintymyssuhteessa.

Toinen tutkimus johon tutustuin oman kirjoitusprosessin aikana, oli Maria Korcan (2013) tekemä tutkimus omaohjaajatyöskentelystä. Tässä tutkimuksessa pääosassa toimivat nuoret. Tutkimuksessa nuorten ääni pääsi hyvin esiin haastatteluiden avulla. Myös tässä tutkimuksessa voimakkaasti nousi esiin se, että nuoret toivoivat enemmän aikaa omaohjaajilta. Tätä tutkimusta seurasin siksi, että sain näkökulmia nuorten haastatteluista kun taas toisesta tutkimuksesta sain näkökulmia työyhteisön haastatteluihin ja näkemyksiin. Koin, että oli hyvä tutustua kahteen eri näkökulmasta koostuvaan tutkimukseen koska niistä sai hyviä näkökulmia omaan tutkimukseen.

Opinnäytetyötä tehdessäni kiinnostus nuorten osallistamiseen kasvoi. Tätä kiinnostusta edesauttoi teoria johon tutustuin kirjoitusprosessin aikana. Olenkin aihetta miettinyt paljon ja olen myös pyrkinyt osallistamaan nuoria omassa arjessani lastensuojeluyksikössä. Osallistamisesta syntyi myös minun ideani jatkotutkimukseen, tai oikeastaan kehittämiseen. Seuraavassa kehittämissaiheessa pyrkisin vielä enemmän kehittämään sijaishuoltopaikan arkea lasten ja nuorten kanssa niin, että heillä olisi oikeasti mahdollisuus vaikuttaa sijaishuoltopaikan arjessa tapahtuviin asioihin, sääntöihin, käytäntöihin ja yhdessä tekemiseen. Tavoitteena on, että lasten ja nuorten osallisuutta ja osallistumista kehitetään Pihakoivussa tulevinä vuosina.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Haastattelu . Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Toim. J. Ruusuvuori ja L. Tiittula. Tampere: Vastapaino.
- Ellonen, N. & Pösö, T. 2010. Lapset arvioimassa tutkimuksen etiikkaa- esi-merkkinä uhritutkimus. Teoksessa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Toim. Lagström, H. Pösö, T. Rutanen, N. & Vehkalahti, K. Helsinki: Yliopistopaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Toim. J. Niskanen ja R. Valli. Juva: WS Bookwell
- Fosberg, H. & Linnas H. 2004 Lapsi ja lastensuojelu. Teoksessa Lapsen kaltoinkohtelu. Toim. A Söderholm, R. Hallila, S. Kivitie-Kallio, J. Mertsola & S. Niemi. Helsinki: Kustannus Duodecim.
- Haukkala, E. & Mäki, T. 2014. `Minulla on suuri halu ymmärtää juuri tätä lasta ja hänen tarinaansa.` Työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia omaohjaaja-työskentelystä ja vuorovaikutussuhteesta lastensuojeluyksikössä. Opinnäyte-työ. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 17.1.2015.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73585/taru_maki.pdf?sequence=1
- Heikkilä, A, Jokinen, P & Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen . avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Porvoo: WSOY Kirjakeskus.
- Heino, T. 2013. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Toim. M. Bardy. Tampere: Juvenes Print- Suomen yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997 Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. p., uud.p. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. p., uud.p. Helsinki: Tammi.
- Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2013 Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa lastensuojelun ytimissä. Toim. Bardy, M. Tampere: Juvenes Print- Suomen yliopistopaino.
- Karppinen, S. 2000. Lapsen henkilökohtainen huolenpito lastensuojelulaitoksessa: Omahoitajamenetelmä. Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomene-

telmiä lastensuojelulaitoksissa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 16. Toim. K, Tervonen-Arnkil. Viitasaari: Gummerus kirjapaino.

Kiiskinen, P. & Eskelinen, T. 2010. Iskä, äiskä, omahoitsu ja mä siltaa rakentamassa. Käsikirja sijaishuollon ammattilaisille. Helsinki: Forssan kirjapaino.

Korkka, M. 2013. ` Ehkä enemmän niit omaohjaajahetkii.` Sijaishuollon nuorten toiveiden kautta omaohjaajatyöskentelyä kehittämässä. Opinnäytetyö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201302182384>. Viitattu 17.1.2015.

Korhonen, A. 2012. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Saarijärvi: Saarijärvi Offset.

Kyrönseppä, U. & Rautiainen, J-M. 1993. Lapsi laitoksessa. Porvoo: WSOY.

Kyrönseppä, U. & Rautiainen, J-M. Airio, T. 1990. Omahaohitajamenetelmä. Lastensuojelun laitoshuollon neuvottelukunnan julkaisu. Helsinki: Painopörssi.

Laakso, R. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset- Etnografia lastenkotityöstä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Juvenes print.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2012:6. Suojele unelmia, vaali toivoa. Toim. Vario, P, Barkman, J, Kiili, J, Nikkanen, M, Oranen, M & Tervo, J. Helsinki: Aksidenssi.

Lastensuojelun keskusliitto 2014. Lasten osallistumisen etiikka . Lapset ja nuoret palveluiden kehittäjänä. Toim. Hipp, T. & Palsanen, K. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu, laatukäsikirja 2014.

Lastensuojeluyksikkö Pihakoivu. 2014. Viitattu 26.11.2014.

<http://www.pihakoivu.fi/index.php>

Mcdonald, G. 2002. What works for children? Effective services for children and families. Toim. Mcneish, D, Newman, T, Roberts, H. Philadelphia: Open university press.

Multanen, L., Bredenberg, K., Koskensalmi, S. Lauttio, L-M., Pahkin, K. 2004. Parempi työyhteisö-avaimia kehittämiseen. Työterveyslaitos. Helsinki: Otava-media.

Nieminen, L. 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Toim. Lagström, H, Pösö, T, Rutanen, N, Vehkalahti, K. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Oranen, M. 2013. Lasten osallisuus, Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 14.10.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>

Pihakoivun sijaishuoltopalvelut. Viitattu 10.11.2014
www.pihakoivu.fi/sijaishuoltpalvelut.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell.

- Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki- Käytäntö ja soveltaminen. Porvoo: Bookwell.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (Viitattu 2.1.2015) http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_1.html
- Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Prima.
- Saastamoinen, K. 2008. Lapsen asema sijaishuollossa-käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Prima.
- Salo, S & Tuomi, K. 2008. Hoivaa ja leiki- Vauvan ja vanhemman vuorovaikutus. Helsinki: Psykologien kustannus.
- Selviytyjät- ryhmä. Lapsiasiavaltuutetun sivustolla. Viitattu 14.10.2014. <http://www.lapsiasia.fi/osallistuminen/selviytyjat>
- Seppänen-Järvelä, R. & Vataja, K. 2009. Mitä työyhteisölähtöinen prosessikehittäminen on? Teoksessa Työyhteisö uusille urille . Kehittäminen osaksi arjen työtä. Toim. Seppänen-Järvelä, R & Vataja, K. Juva: WS Bookwell.
- Silius, K. 2008. Teemoittelu ja tyypittely. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 12.11.2014. http://matriisi.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatko-opintosemma/2008/Silius_teemoittelu-tyypittely_141108.pdf
- Sinkkonen, J & Kalland, M. 2005. Ihminen tarvitsee toisten läheisyyttä ja turvaa. Teoksessa Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Toim. Sinkkonen, J & Kalland, M. Vantaa: Werner Söderström.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2007. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 13.11.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>
- Timonen-Kallio, E. 2010. Lapsen osallisuuden vahvistaminen lastensuojelutyön keskiössä. Teoksessa Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Toim. I.Tanskanen & E. Timonen-Kallio. Tampere: Tampereen yliopistopaino - Juvenes Print.
- Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Tolonen, T. 2013. Vanhemmuuden puute ja nuorten sosiaalinen pääoma. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Toim. Bardy, M. Tampere: Juvenes Print-Suomen yliopistopaino.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. Vaajakoski: Tammi.

Liite 1

HUOLTAJAN SUOSTUMUS

Hei!

Työskentelen Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa yksikön johtajana. Työn ohella suoritan yamk (ylempi ammattikorkeakoulu) tutkintoa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tällä hetkellä teen opinnäytetyötä jonka aiheena on omaohjaajatyöskentely Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa. Kyseessä on kehittämistyö jonka avulla pyrin kehittämään omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Tavoitteena on, että me aikuiset Pihakoivussa kykenemme antamaan lapsille ja nuorille parhaan mahdollisen tuen sijoituksen aikana. Omaohjaajamenetelmää kehittäessäni haluan kuulla lasten ja nuorten omia kokemuksia omaohjaajatyöskentelystä lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa.

Tällä lomakkeella pyydänkin kohteliaammin lupaa haastatella lastanne kyseiseen tutkimukseen. Huomioitthän, että kaikki tiedot ovat luottamuksellisia ja lapsenne tulee esiintymään tutkimuksessa nimettömänä. Lapsen tai perheen tietoja ei tutkimuksessa ole tunnistettavissa.

Tietoa kerään lapsilta ja nuorilta haastattelemalla. Aineistoista ei ole tunnistettavissa haastateltavan lapsen tai nuorten tietoja. Kerätyn aineiston tulen hävittämään välittömästi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Allekirjoittamalla ja palauttamalla tutkimusluvan (palautuskuori valmiina) annan luvan haastatella lastani omaohjaajatyöskentelyn kehittämistä varten.

Nuoren nimi

Vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys, aika ja paikka

Vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys, aika ja paikka

Yhteistyöstä kiittäen

Ilona Kivimäki

Yksikön johtaja

Pihakoivu 4

Liite 2

Hei!

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosionomi Yamk-tutkintoa. Opintoihin liittyen teen opinnäytetyötä omaohjaajuuden kehittämistä Piha-koivussa

Haluan haastattelun avulla kysyä sinulta, että miten sinä koit sinun omaohjaajan työskentelyn silloin kun saavuit Pihakoivuun ja miten haluaisit omaohjaaja työskentelyn kehittyvän? Haastattelut ovat sinun ja minun välisiä, eikä haastattelunauhoja kuuntele kukaan muu. Lainauksia haastattelusta käytän tutkimusraportissa, mutta niistä sinua ei tunnista.

Haastattelu pidetään rauhallisessa paikassa ja haastattelu nauhoitetaan. Nauhoittamisen jälkeen puran nauhoitteet tekstimuotoon eli litteroin ne. Litteroinnin avulla analysoin tuloksia opinnäytetyöhöni.

Missään vaiheessa ei tule kenenkään muun tietoon se mitä olet kysymyksiin vastannut tai mitä olet aiheesta kertonut.

Haastatteluun osallistuminen ei vaikuta millään lailla sinun olemiseen Piha-koivussa, voit rehellisesti vastata kysymyksiin.

Kun olen saanut opinnäytetyön valmiiksi, tuhoan kaiken haastatteluaineiston. Muista, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja voit aina peruuttaa osallistumisen ilmoittamalla minulle.

Pyydän haastatteluun luvan myös sinun huoltajiltasi sekä sosiaalityöntekijältäsi.

Toivon, että olet välittömästi minuun yhteydessä jos sinulla tulee jotain kysyttävää aiheesta.

Lämpöisin terveisin:

Ilona Kivimäki

Liite 3

Teemahaastattelun runko

Sijoituksen alku:

Kerro tulostasi Pihakoivuun?

Kerro kuinka aikuiset ottivat sinut vastaan tullessasi Pihakoivuun?

Omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa:

Kerro miten omaohjaajatyöskentely lähti käyntiin?

Kerro miten omaohjaaja tuki sinua tullessasi Pihakoivuun?

Kehitettävää omaohjaajatyöskentelyssä sijoituksen alkuvaiheessa:

Kerro mitä kehitettävää omaohjaajan työskentelyssä oli kun saavuit Pihakoivuun?

Onko sinulla jotain ideoita/ajatuksia omaohjaajatyöskentelyyn Pihakoivussa?

Tulevaisuus:

Minkälaisia terveisiä kertoisit oman kokemuksesi pohjalta nuorelle, joka on juuri saapunut Pihakoivuun ja jonka omaohjaajatyöskentely on alkamassa?

Liite 4

SIJOITTAVAN SOSIAALITYÖNTEKIJÄN SUOSTUMUS

Hei!

Työskentelen Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa yksikön johtajana. Työn ohella suoritan yamk (ylempi ammattikorkeakoulu) tutkintoa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tällä hetkellä teen opinnäytetyötä jonka aiheena on omaohjaajatyöskentely Lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa. Kyseessä on kehittämistyö jonka avulla pyrin kehittämään omaohjaajatyöskentelyä sijoituksen alkuvaiheessa. Tavoitteena on, että me aikuiset Pihakoivussa kykenemme antamaan lapsille ja nuorille parhaan mahdollisen tuen sijoituksen aikana. Omaohjaajamenetelmää kehittäessäni haluan kuulla lasten ja nuorten omia kokemuksia omaohjaajatyöskentelystä lastensuojeluyksikkö Pihakoivussa.

Tällä lomakkeella pyydänkin kohteliaammin lupaa haastatella sijoittamianne lapsia kyseiseen tutkimukseen. Huomioitahan, että kaikki tiedot ovat luottamuksellisia ja lapsenne tulee esiintymään tutkimuksessa nimettömänä. Tutkimuksessa lapsen tai perheen tietoja ei ole tunnistettavissa.

Kerään lapsilta ja nuorilta tietoa haastattelemalla. Lapsen tai nuoren tietoja ei ole tunnistettavissa haastatteluista. Hävitän kerätyn aineiston välittömästi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Allekirjoittamalla ja palauttamalla tutkimusluvan annan luvan haastatella sijoittamiani lapsia omaohjaajatyöskentelyn kehittämistä varten.

Nuoren nimi

Sijoittavan sosiaalityöntekijän allekirjoitus ja nimenselvennys, aika ja paikka

---

Sijoittavan sosiaalityöntekijän allekirjoitus ja nimenselvennys, aika ja paikka

Yhteistyöstä kiittäen

Ilona Kivimäki

Yksikön johtaja

Pihakoivu 4

Liite 5

Saatekirje työyhteisölle.

Hei!

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa YAMK-tutkintoa. Teen tällä hetkellä opinnäytetyötä aiheesta Pihakoivun omaohjaajatyöskentely sijoituksen alkuvaiheessa. Olen tutkimukseeni haastatellut nuoria, mutta koska tarpeeksi haastateltavia nuoria ei ole, toivoisin kovasti kuulevani teidänkin mielipiteitä asiaan. Tarkoituksena on, että työyhteisön avulla kehitämme Pihakoivuun omaohjaajamenetelmän joka ajoittuu sijoituksen alkuun. Lähetän teille liitteenä kyselylomakkeen, jossa kysymykset ovat samoista aiheista mitä olen nuorilta kysynyt. Opinnäytetyössä aion vertailla ohjaajien sekä nuorten vastauksia. Tarkoituksena on myös, että nuorten ja ohjaajien vastausten perusteella me kaikki kokoonnumme alkuvuodesta yhdessä kehittämään omaohjaajamenetelmää. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista.

Kyselyyn voi vastata anonyymisti ja palautuskirje tulee jokaisen yksikön toimiston ilmoitustaululle. Toivon sinulta rehellisiä vastauksia sekä avointa mieltä osallistuessasi kyselyyn. Tutkimuksesta saatava tieto on ehdottoman luottamuksellista ja aineisto tuhotaan tutkimuksen valmistuttua.

Viimeinen palautuspäivä kyselylle on 16.11.2014. Vastauksesi on minulle tärkeä, kiitos vastauksesta siis jo etukäteen.

Yhteistyöterveisin

Ilona Kivimäki

Liite 6

Hei!

Edessäsi on kyselylomake, jonka lähetän kaikille Pihakoivun ohjaajille. Kyselylomake liittyy opinnäytetyöhöni, jonka tarkoituksena on kehittää lastensuojeluyksikkö Pihakoivun omaohjaajamenetelmää sijoituksen alkuvaiheessa. Sinulla on mahdollisuus vastata kysymyksiin anonyymisti. Toivon, että vastaukset ovat rehellisiä ja että hyödynnät vapaa sana- osiota omien ajatusten esille-tuontiin.

Kiitos vastauksestasi sekä yhteistyöstä!

Ilona Kivimäki

Miten otat vastaan uuden nuoren hänen saavuttua Pihakoivuun?

Minkälaisena koet omaohjaajatyöskentelyn sijoituksen alkuvaiheessa?

Miten tuet nuorta sijoituksen alkuvaiheessa?

Mitä kehitettävää ohjaajalla/työyhteisöllä on nuoren omaohjaajatyöskentelyyn sijoituksen alkuvaiheessa?

Vapaa sana